

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra primární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MARIE LATKOVÁ

**PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE
NA TÉMA LES**

Olomouc 2012

Vedoucí práce: PhDr. Hrdličková Vlasta, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci zpracovala samostatně pod odborným vedením PhDr. Vlasty Hrdličkové, Ph.D. a uvedla jsem všechny použité literární a odborné zdroje.

V Olomouci dne 29.3.2012

.....

Děkuji PhDr. Vlastě Hrdličkové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a pomoc při psaní této práce.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ NA POČÁTKU 21. STOLETÍ...9	
1.1 Národní program rozvoje vzdělávání v České republice	9
1.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	11
1.2.1 Specifika předškolního vzdělávání	12
1.2.2 Cíle předškolního vzdělávání	12
1.2.3 Vzdělávací oblasti	14
1.3 Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	15
1.3.1 Obsah a uspořádání Školního vzdělávacího programu	16
1.3.2 Evaluační činnosti	17
2 METODY VYUŽÍVANÉ V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ.19	
2.1 Klasifikace metod vhodných pro předškolní vzdělávání	19
3 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ.....21	
3.1 Projektová metoda.....	21
3.2 Vývoj projektového vyučování ve světě.....	22
3.3 Vývoj projektového vyučování v České republice	23
3.4 Přednosti projektového vyučování	25
3.5 Nevýhody projektového vyučování	26
3.6 Projektová metoda v předškolním vzdělávání	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 NÁVRH CELOROČNÍHO PROJEKTU NA TÉMA LES30	
4.1 PODZIM V LESE	33
4.1.1 Hledání lesního skřítko.....	33
4.1.2 Podzimní dědeček	34
4.1.3 Výroba lesního skřítko	35
4.1.4 Podzimní strom	37
4.1.5 Domeček pro skřítko	38
4.1.6 Jak si zvířátka měnila domeček.....	39
4.1.7 Co má rád lesní skřítek?.....	40
4.1.8 Máme rádi ovoce.....	41
4.1.9 Strom pro lesního skřítko	42
4.1.10 Lesní skřítek zamyká les	43
4.2 ZIMA V LESE.....	45
4.2.1 Veverčiny pytlíčky s tajemstvím.....	45
4.2.2 Na veverky	46
4.2.3 Kde bydlí veverka?	47

4.2.4	Honěná mezi stromy	48
4.2.5	Kamarádi veverky	49
4.2.6	Veverka	50
4.2.7	Kouzelný les.....	51
4.2.8	Tanec s veverkou.....	52
4.2.9	Oříšky pro veverku.....	53
4.2.10	„Spadla šiška...“	54
4.3	JARO V LESE	55
4.3.1	Poslové jara	55
4.3.2	Hledání sluníčka.....	56
4.3.3	Hledání broučků v lese.....	57
4.3.4	„Na mravenišťě“	58
4.3.5	Hrátky s pavoučkem.....	59
4.3.6	Poznáváme berušky.....	60
4.3.7	Pavoučí síť	61
4.3.8	Hra na pavoučka.....	62
4.3.9	Jarní strom.....	63
4.3.10	Lesní hádanky	64
4.4	LÉTO V LESE	66
4.4.1	Paleta barev	66
4.4.2	Na houbaře	67
4.4.3	Letní strom	68
4.4.4	„Šnečku,šnečku, vystrč růžky...“	69
4.4.5	Co potřebují rostliny k životu?.....	71
4.4.6	Skládání rozstříhaného obrázku	72
4.4.7	Vycházka s pánem lesa	73
4.4.8	Dramatizace pohádky - Lesní zvířátka.....	74
4.4.9	Co najdeme v lese	75
4.4.10	Třídění věcí podle materiálu	76
ZÁVĚR	78
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	80
INTERNETOVÉ ZDROJE	82
PŘÍLOHY	83
ANOTACE	106

ÚVOD

Předškolní vzdělávání se vyvíjí jako lidstvo samo. Vzdělávání a postavení dětí nebylo vždy v popředí zájmu společnosti. První zmínky o prvních propracovaných systémech předškolní výchovy se objevují na přelomu 18. - 19. století. Jednalo se zprvu o programy zaměřené sociálně, ale postupem času nabývaly na novém charakteru. Tyto programy vycházely z funkce zařízení, které měly různý charakter, např. sociální, výchovné, vzdělávací. Všechny dokumenty procházely vývojem a byly odrazem společnosti a její vlády. V současné době se vzdělávání řídí Národním programem rozvoje vzdělávání, tzv. Bílou knihou a Rámcově vzdělávacím programem. Jsou to základní kurikulární dokumenty, podle nichž pracují všechny státní školní instituce. V předškolních zařízeních je vedle Národního programu rozvoje vzdělávání závazným dokumentem Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, na základě něhož zpracovávají školská zařízení Školní vzdělávací programy pro předškolní vzdělávání. Každá instituce si vytváří svůj školní vzdělávací program, podle možností a podmínek.

Předkládám návrh, v němž součástí praktické části je projekt pro mateřskou školu. Téma projektu - Les - nabízí mnoho aktivit a činností spojené s přírodou. S ní je člověk spjat odjakživa. Zvláště děti by měly být co nejdříve vedeny k přírodě, k její ochraně. Měly by o ní co nejvíce vědět a znát. Vybudovat si vztah k přírodě, který jim pomůže životní prostředí respektovat a chovat se vůči němu zodpovědně. Proto je u dětí důležitý přiměřený kontakt s přírodou, s rostlinami a zvířaty. Děti díky praktickým zkušenostem nabytých přímo v terénu získávají snadněji i teoretické znalosti a v nemalé míře rozvíjí i sociální citění. Mateřské školy se podílejí na rozvoji dítěte různými metodami přiměřeným jejich věku. Vedle celé řady metod je v poslední době využívána projektová metoda.

V teoretické části práce se věnuji předškolnímu vzdělávání současnosti a základním dokumentům určujícím současné vzdělávání. V další části mé práce rozebírám klasifikaci metod vhodných pro předškolní vzdělávání, konkrétně již zmíněné metodě projektové. Zabývám se jejím vývojem od svého počátku až po současnost u nás i ve světě, výhodami i nevýhodami a to jak z hlediska malého dítěte, tak z pozice zkušeného pedagoga.

V praktické části navrhuji celoroční projekt na téma „Les“ ve čtyřech ročních obdobích. Plán je rozdělen do čtyř částí, právě podle již zmíněných ročních období. Každému ročnímu období je věnována doba jednoho týdne. Tento projekt jsem situovala do MŠ Lobodice, ve které pracuji jako učitelka a její geografická poloha slibuje v tomto ohledu dobré podmínky. Všechny aktivity jsem metodicky propracovala. Je stanoven cíl a úkol,

rozvíjení klíčových kompetencí u dětí, očekávané výstupy, pomůcky a motivace.

Některé činnosti a aktivity jsem s dětmi vyzkoušela, což v praktické části dokazují fotografie.

Hlavním důvodem pro zvolení tématu projektové metody je snaha o přiblížení výchovy k přírodě. Nenásilným způsobem ukázat dětem cestu k ní a k pochopení, že příroda je pro lidstvo nesmírně důležitá. Tento návrh projektu bude sloužit k rozvoji vzájemné spolupráce dětí a k respektování druhého.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ NA POČÁTKU 21. STOLETÍ

Vzdělávání před zahájením povinné školní docházky nazýváme předškolním vzděláváním. Toto vzdělávání doplňuje rodinnou výchovu a přispívá ke správné stimulaci a rozvoji dítěte.

K rozvoji předškolního vzdělávání dochází na přelomu 18. a 19. století. Ministerský výnos z roku 1872 ukládá mateřským školám rozvíjet děti po stránce tělesné, smyslové a duševní a připravovat je na vstup do školy. Na počátku 20. století si předškolní instituce pod vlivem reformních snah vytvářely vlastní programy, závazné vzdělávací programy neexistovaly.

„Po druhé světové válce, v rámci zavedení jednotného školského systému, vznikaly v naší zemi v několika etapách osnovy a programy pro mateřské školy. Jednalo se o normativní dokumenty ideologicky zatížené.“ (Šmelová E.,2008, str. 68)

Po roce 1989 se ustupuje od programu výchovně vzdělávací práce, nastává zásadní proměna základní pedagogické orientace předškolního vzdělávání. Tato změna je charakterizována individualizací a alternativností, je kladen důraz na samostatnost dítěte a jeho tvořivou aktivitu. Mateřské školy pracovaly různým způsobem. Různorodost předškolního vzdělávání vyvolala nutnost vzniku kurikulárního dokumentu, který by jasně stanovil základní pravidla práce mateřských škol a které by byly směrodatné pro všechna předškolní zařízení.

1.1 Národní program rozvoje vzdělávání v České republice

V oblasti vzdělávání představuje Národní program rozvoje vzdělávání vládní strategii, ve které se odrážejí celospolečenské zájmy. Národní program rozvoje vzdělávání neboli tzv. Bílá kniha je závazným vládním dokumentem. Tento dokument vznikl na základě usnesení vlády České republiky ze dne 7. dubna 1999. Usnesením vláda schválila hlavní cíle vzdělávací politiky.

Ucelená a integrující vzdělávací soustava, ze které dokument vychází, je rozdělena do částí, které odpovídají hlavním odvětvím vzdělávání a pojednávají o předškolním,

základním a středním vzdělávání dětí a mládeže od 3 do 19 let, vzdělávání mládeže ve vzdělávacích institucích terciální úrovně a o vzdělání dospělých osob.

Dne 7. 2. 2001 byla projednána a jednomyslně schválena vládou České republiky konečná podoba Národního programu rozvoje vzdělávání, ve kterém byly zpracovány i připomínky od příslušných orgánů.

Vzdělání je v České republice považováno za jedno ze základních lidských práv a je poskytováno všem lidským bytostem bez rozdílu. Z individuálních a společenských potřeb vycházejí cíle vzdělávání. Je zaměřeno nejen na vědění a dovednosti, ale i k vytváření morálních, společenských a estetických hodnot, v nemalé míře i na rozvoj všeobecného nadhledu.

„Úlohou státu je především definovat pravidla hry (stanovit strategické cíle a celkový směr vývoje, vymezit kompetence jednotlivých účastníků), vytvářet odpovídající podmínky (především v oblasti ekonomické a v činnosti podpůrných systémů), založit hlavní mechanismy nepřímého řízení (kurikulární politiky, evaluace, financování, podpory práce školy a učitele) a vyvíjet stálý tlak na dosažení společných cílů (s využitím nepřímých nástrojů jako je inovační financování či kariérový a platový systém). (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, 2001, str.37)

Nejnižší úroveň systému – tj. škola má za úkol na základě profesionální zodpovědnosti, co nejlépe realizovat vzdělávací cíle, které si sama stanoví, ale stát či obec se na jejich předepsání podílí. Vyžaduje se přitom spolupráce státní správy a samosprávy a také účast rodičů, sociálních partnerů a společnosti.

Bílá kniha je dokumentem vedoucím ke školské reformě. Reaguje na změny v evropské pedagogice, kde se dostává pedagogovi více svobody a kdy je kladen důraz na individualitu dítěte, rozvíjení jeho postojů a dovedností.

Podle J. Kratochvílové (2009) dokument z hlediska budoucnosti naší společnosti akcentuje v oblasti základního vzdělávání:

- individualita žáka;
- koncept celoživotního učení;
- změnit pojetí vyučování;
- změnit klima školy;
- pedagogickou autonomii učitelů;
- pedagogickou autonomii škol.

1.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) je závazný dokument pro všechny školy v České republice a výrazně mění situaci ve školách. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) byl vydán Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy s účinností od 1. 3. 2005.

Nejpozději od 1. září 2007 podle RVP PV postupují školy, to znamená, že v průběhu školních let 2005- 2007 si připravují postupně své školní vzdělávací programy v souladu s principy a zásadami RVP PV.

Národní program rozvoje vzdělávání vytyčuje cíle obecné, z něj vychází jako druhý závazný dokument Rámcový vzdělávací program, který má své celky - záměry, pro jednotlivé oblasti vzdělávání: předškolní, základní a střední. Oba dva dokumenty jsou na státní úrovni. Každá škola si vytváří své školní vzdělávací programy podle zásad daných v RVP. Důraz je kladen ne na učivo, ale na dítě a jeho rozvoj.

Národní program rozvoje vzdělávání dává požadavky na vzdělání jako celku, RVP pro jednotlivé etapy (pro předškolní, základní a střední vzdělávání) vymezují závazné rámce. Rámcový vzdělávací program a Školní vzdělávací program jsou přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost, jsou tedy veřejnými dokumenty.

Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání ve svém obsahu seznamuje pedagogy s kurikulárním dokumentem, s hlavními principy RVP PV a se specifiky předškolního vzdělávání. Stanovuje podmínky předškolního vzdělávání, kam patří věcné podmínky, životospráva, psychosociální podmínky, organizace, řízení mateřské školy, personální a pedagogické zajištění a spoluúčast rodičů.

„RVP PV určuje společný rámec, který je třeba zachovávat. Je otevřený pro školu, učitele i pro děti a vytváří tak podmínky k tomu, aby každá škola, resp. pedagogický sbor, jakákoli odborná pracovní skupina, profesní sdružení či každý jednotlivý pedagog mohli - za předpokladu zachování společných pravidel - vytvářet a realizovat svůj vlastní školní vzdělávací program.“ (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2004, str. 6)

Tyto cílové kategorie jsou těsně provázané a vzájemně spolu korespondují.

Naplňování stanovených záměrů by mělo vést k dosažení výstupů. Jestliže tedy pedagog pracuje se vzdělávacími cíly, měl by mít záruku, že vede děti k osvojování kompetencí a k jejich zdokonalování.

Jak uvádí H.Grecmanová, E. Urbanovská (2007) cesta k dosažení kompetencí je dlouhá a náročná a je také závislá na řadě podmínek, včetně individuálních zvláštností každého jedince.

1.2.1 Specifika předškolního vzdělávání

Při předškolním vzdělávání je kladen důraz na individualitu dětí, na jejich potřeby a možnosti. Vzdělávání pedagoga by mělo vycházet z jeho pozorování a uvědomování si individuálních potřeb každého dítěte a je třeba ho poskytnout v takové míře, v jaké bude dítěti vyhovovat.

V předškolním vzdělávání by mělo být uplatňováno spontánní a didakticky řízené učení založené na principu nápodoby, aktivity prožitkového charakteru, kooperativní učení. Přístup v předškolním vzdělávání by měl být integrovaný. V předškolním vzdělávání se specifika práce přizpůsobuje fyziologickým, sociálním i emocionálním potřebám dětí. Uskutečňovaná práce by se měla uskutečňovat v prostředí podnětném, obsahově bohatém a zajímavém, které umožňuje dítěti bavit se, zaměstnávat a projevovat se přirozeným způsobem.

„Vzdělávání by mělo probíhat na základě integrovaných bloků. Obsah bloků by měl vycházet ze života dítěte, být pro ně smysluplný, zajímavý a užitečný. Realizace takovýchto bloků poskytuje dítěti širokou škálu různých aktivit a nabízí mu hlubší prožitek. Dítě tak nezískává jen izolované poznatky či jednoduché dovednosti, získaná zkušenost je komplexnější a stává se pro dítě snáze uchopitelnou a prakticky využitelnou. Dítě může získávat skutečné činnostní výstupy – kompetence.“(Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2004, str.9).

1.2.2 Cíle předškolního vzdělávání

V Rámcově vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání jsou čtyři cílové kategorie, se kterými se pracuje. Jedná se o tyto kategorie:

- rámcové cíle vyjadřující univerzální záměry předškolního vzdělávání;

- klíčové kompetence představují výstupy, neboli obecnější způsobilosti, které jsou dosažitelné v předškolním vzdělávání;
- dílčí cíle, které vyjadřují konkrétní záměry příslušející té které vzdělávací oblasti;
- dílčí výstupy - dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, odpovídající dílčím cílům.

Pedagog by měl při své práci sledovat tyto rámcové záměry:

1. rozvíjet dítě, jeho učení a poznání
2. osvojit základní hodnoty, na kterých je založena naše společnost
3. získat osobní samostatnost a schopnost se projevat jako samostatná osobnost, která působí na své okolí.

Jak se uvádí v Rámcově vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2004) je cílem předškolního vzdělávání rozvíjení dítěte po stránce fyzické, psychické a sociální a dítě by se mělo vést tak, aby na konci předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, která je schopna zvládat, pokud možno aktivně takové nároky života, které jsou běžně kladeny na jeho osobu.

Rámcové cíle jsou svým způsobem přirozené, univerzální a všudypřítomné. To znamená, že pedagog má na dítě vliv nejen při činnostech plánovaných, ale i při nejrůznějších činnostech a situacích. Svým chováním i postojem pedagog dítě ovlivňuje.

E. Šmelová (2009) popisuje pedagoga mateřské školy jako kvalifikovaného odborníka v oblasti předškolního vzdělávání, který je osobnostně vyzrálý, kompetentní převzít odpovědnost za rozvoj dítěte, a to s ohledem na individuální zvláštnosti.

Základní orientaci předškolního vzdělávání právě vyjadřují tyto rámcové cíle. Pokud jsou tyto cíle naplňovány, vedou k utváření základů klíčových kompetencí.

Klíčové kompetence by měly tvořit základ vzdělávání na všech úrovních, k jejich vytváření by měl směřovat vzdělávací obsah, činnosti a aktivity probíhající ve škole.

Klíčové kompetence je soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro rozvoj dítěte.

H.Grecmanová, E.Urbanovská (2007) uvádí, že by si měly děti osvojit vhodné strategie učení, získat motivaci pro další vzdělávání, měly by být schopni logického uvažování a řešení problémů, získat jistou míru kreativity, měly by umět všestranně a účinně komunikovat, spolupracovat a respektovat práci ostatních. V neposlední řadě by měly přijímat zodpovědnost za svá rozhodnutí i činy.

Za klíčové kompetence jsou v předškolním vzdělávání považovány tyto kompetence:

1. kompetence k učení
2. kompetence k řešení problému
3. kompetence komunikativní
4. kompetence sociální a personální
5. kompetence činnostní a občanské

1.2.3 Vzdělávací oblasti

Členěním vzdělávacího obsahu vznikají části – vzdělávací oblasti. Po vzoru vzdělávacích předmětů byl v tradičním modelu předškolního vzdělávání tento obsah členěn do tzv. výchovných složek. V současnosti se toto tradiční členění opouští. Integrovaný způsob výuky lépe vyhovující vzdělávacím potřebám, mentalitě a možnostem předškolního dítěte přirozeně podporuje vzdělávací oblasti.

„Vzdělávací obsah je v předškolním vzdělávání důsledně pojímán jako kompaktní, vnitřně propojený a prakticky nerozdělitelný celek. RVP PV přesto vzdělávací obsah, zejména z důvodu přehlednosti, uspořádává a člení do oblastí. Pracuje s pěti vzdělávacími oblastmi rozlišovanými na základě postupného rozvoje a zdokonalování přirozených vztahů a interakcí dítěte s okolím a rozšiřování jeho pole působnosti. Jsou to oblasti biologická, psychologická, interpersonální, sociálně kulturní a environmentální a jsou nazvány:

- *Dítě a jeho tělo*
- *Dítě a jeho psychika*
- *Dítě a ten druhý*
- *Dítě a společnost*
- *Dítě a svět“*

(Smolíková K., Vzdělávací oblasti RVP PV [online] 2005, cit: 2011-02-13).

Propojený celek učiva a očekávaných výstupů představuje vzdělávací obsah, který je jako hlavní prostředek vzdělávání.

RVP PV tak pracuje i s oblastními cíly a možnými riziky. Vzdělávací obsah je proto rozdělen do čtyř částí, které odpovídají na čtyři otázky:

- Co pedagog u dítěte podporuje?

- Co pedagog dítěti nabízí?
- Co dítě na konci předškolního věku zpravidla dokáže?
- Co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga?

„Nově předkládané kurikulum v podobě RVP PV představuje razantní změnu v koncepci výchovy a vzdělání, která je reakcí na globální posuny ve vývoji celé společnosti a poskytuje nám příležitost nezaostávat za nejrozvinutějšími zeměmi. Učitelům dává příležitost využívat ve výuce mnoha inovací, včetně projektové výuky, což však předpokládá změnu v přístupu učitele k dítěti.“ (Kratochvílová, J., 2009, str. 10)

1.3 Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP) je pro školy základním pedagogickým dokumentem vzdělávací a výchovné práce. Rámcově vzdělávací program poskytuje obecná pravidla, jaké cíle si pedagog ve vzdělání dává, čeho děti na konci vzdělávání dosáhnou, jak se vyhnou případnému neúspěchu. Je to program, podle kterého se nevzdělává, ale kterým se pedagog řídí při tvorbě ŠVP.

ŠVP je oproti tomu program, podle kterého bude konkrétní škola fungovat, a na jeho základě se jím budou pedagogové řídit ve vzdělávacím procesu. Ti mají možnosti si volit různé vzdělávací cesty, jak by naplnily požadavky RVP PV a stejně tak i různé prostředky (obsah, formy, metody apod.).

„Na rozdíl od RVP PV by měl ŠVP vyjadřovat představu reálnou, v daných podmínkách realizovatelnou (tj. odpovídajícím konkrétním podmínkám školy a dostatečně přizpůsobenou možnostem, potřebám a přáním dětí a jejich rodičů).“ (Manuál k přípravě školního vzdělávacího programu mateřské školy, 2005, str.5)

ŠVP je dokumentem veřejným a musí být přístupný jak školní inspekci, tak i veřejnosti. Za tvorbu ŠVP odpovídá ředitel školy a je ze zákona povinen ho projednat se zřizovatelem školy. Při tvorbě ŠVP je třeba se zamyslet nad tím, jak škola funguje, jaké má podmínky ke vzdělání, rozhodující jsou zkušenosti pedagogických pracovníků. Je možno do tvorby ŠVP vnést určité prvky alternativních škol, např. Montessori, program Začít spolu aj.

Na tvorbě ŠVP se podílejí všichni pracovníci a měli by mít možnost se k němu vyjádřit. Každá škola si vytváří tedy svůj ŠVP a proto je to vlastně originál, který pro ostatní školy není vyhovující.

„Program by měl vést pedagogy k tomu, aby jejich pedagogický styl jako celek i jednotlivé formy a metody práce odpovídaly integrovanému přístupu ke vzdělávání nejen, co se týče samotné formální vzdělávací nabídky, ale aby byl zajištěn soulad kurikula formálního a neformálního. (Manuál k přípravě školního vzdělávacího programu mateřské školy, 2005, str. 17).

Pro vysvětlení je nutno uvést, že formální kurikulum znamená vzdělávací nabídku – integrované bloky, neformální je představováno podmínkami prostředí, výchovným stylem apod.

Nejen tvorbou integrovaných bloků, ale i kvalitou vzdělávacího prostředí by se proto ŠVP měl zabývat. Vzdělávací prostředí rozumíme přístupy, metody, formy práce s dětmi, ale i zajišťování vhodných podmínek materiálních, bezpečnostních, personálních, organizačních apod.

1.3.1 Obsah a uspořádání Školního vzdělávacího programu

Každý ŠVP je jiný, jelikož každá škola má pro vzdělání jiné podmínky. Měl by ale mít určitá společná fakta, jež stanovuje školský zákon a v souladu s ním vyplývá z RVP PV. Každý program by měl proto obsahovat:

- identifikační údaje o mateřské škole, charakteristiku školy, charakteristiku programu, podmínky a organizaci vzdělávání;
- vzdělávací obsah;
- evaluační činnosti.

Tyto části ale nemusí být přesně uspořádány, mohou být libovolně seřazeny. Pokud mateřské škole uspořádání nevyhovuje, má právo si program uspořádat po svém a uspořádat si jej jinak. Učivo je podstatnou součástí každého ŠVP. V souladu se školským zákonem by mělo být uspořádáno do částí, které jsou ucelené.

Podle M. Prášilové (2006) je zapotřebí při tvorbě programu přesně vědět, jak náročné jsou cíle, kterých má být v programu dosaženo a tomu pak přizpůsobit celkový postup.

Způsob, kdy je učivo rozděleno do integrovaných bloků, je jednou z novinek současného pojetí předškolního vzdělávání. Vyhovuje nejen psychologickým, ale i didaktickým specifikům vzdělání dětí předškolního věku. Je pro děti přirozeně motivující, přehledný, na rozdíl od nesouvislého přeskokování z jedné věci na druhou.

ŠVP by měl tedy umožňovat, aby pedagogové ve třídách mohli pracovat tvořivě, samostatně, uskutečňovat svoje nápady, uplatnit svoje praktické dovednosti a odbornost. Vše s ohledem na charakteristiku třídy. Děti by měly mít prostor k rozvoji své osobnosti po všech stránkách.

1.3.2 Evaluační činnosti

Nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu probíhajícího ve škole jsou činnosti, které hodnotí jak práci pedagogických i nepedagogických pracovníků, tak se zaměřuje i na hodnocení dětí. Evaluace pedagogických pracovníků by se měla provádět v určitých časových úsecích. Učitelé hodnotí každý den svoji práci s dětmi, zda cíle, které si pro daný den zvolili, byly splněny. Za týden vyhodnotí jako celek týdenní plán a také vyhodnocují měsíční bloky, zda se jim podařilo naplnit to, co si vytýčili. Ročně se hodnotí i školka jako celek, zda jsou zaměstnanci i rodiče spokojeni nebo co by chtěli ve změnit.

Evaluace se provádí na úrovni školní, třídní a hodnotí se pedagog.

Na úrovni školní se především hodnotí:

- podmínky;
- záměry a cíle ŠVP;
- práce pedagogického sboru.

Na úrovni třídní se především hodnotí:

- evaluace integrovaných bloků;
- hodnocení třídy dětí;
- hodnocení jednotlivých dětí;
- hodnocení sama sebe.

Zároveň je pedagog hodnocen v rámci školy ředitelem, popř. jiným pedagogem.

„Evaluační a hodnotící činnosti by měly být smysluplné a účelné. Není cílem situaci jen popsat a zhodnotit, ale jde o využití získaných poznatků (výsledků) ke zkvalitnění práce pedagogů, zdokonalení školního programu a zlepšení výsledků vzdělávání. A odtud je třeba začít: pedagog by měl vědět, co se chce dozvědět a proč (za jakým účelem, co si od toho slibuje, jaký přínos očekává).“ (Manuál k přípravě školního vzdělávacího programu mateřské školy, 2005, str. 23)

Otázky, které si pedagog bude klást, by si měl dobře promyslet, ale také způsoby, jak na ně získávat odpovědi, jak vyhodnocovat sledované jevy. To znamená, jaké formy a metody

nebo i techniky budou využity. Patří sem např. rozhovory, porady, diskuse, hospitace, pozorování, rozbory plánů a příprav. Výsledkem jsou záznamy z hospitací, různé dotazníky, hodnotící zprávy a písemné záznamy z pozorování.

Hodnocení by se mělo zaměřit především a výhradně na individuální pokroky každého dítěte a nemělo by být vedeno ke srovnávání dětí. Jedině tak zajistí pedagog jejich optimální výchovu a vzdělání.

2 METODY VYUŽÍVANÉ V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

2.1 Klasifikace metod vhodných pro předškolní vzdělávání

Metoda – slovo pochází z řeckého met-hodos a doslova znamená „za cestou“, cesta za něčím. Znamená návod nebo postup a slouží jako prostředek poznání.

Vyučovací metoda podle J.Průchy a kol. (1995) znamená postup, cestu nebo způsob vyučování. Charakterizuje činnost učitele vedoucí žáka k dosažení daných cílů.

„V didaktice pod pojmem vyučovací metoda chápeme způsoby záměrného uspořádání činností učitele i žáků, které směřují ke stanoveným cílům.“ (Skalková J., 2007, str.181)

Klasifikací metod se zabývá mnoho odborníků. Jsou členěny podle různých kritérií. Metodami se u nás např. zabýval Kádner nebo Pavlík. Ti rozlišovali metody podle logického postupu na metody analytické, syntetické, synkritické, induktivní, deduktivní, dogmatické, genetické. Přehled členění metod přináší L.Mojžíšek. Ten člení metody na metody motivační, expoziční, fixační, diagnostické,

Nověji se metodami zabývá J. Maňák a V. Švec. Spolu s klasickými metodami se věnuje metodám, které označujeme jako aktivizující.

„Zároveň se snaží vyjádřit sepětí metod s dalšími didaktickými kategoriemi, jako jsou organizační formy vyučování, používání moderních technických prostředků. Dále pak spojuje metody s některými komplexními didaktickými situacemi, např. výuka dramatem, učení v životních situacích.“ (Skalková J., 2007, str.184)

Pedagog by se měl systematicky seznamovat s novými metodami a měl by se je běžně naučit používat ve své pedagogické praxi. Používáním rozmanitých metod se stává vzdělávání příjemnějším, zajímavějším a také zábavnějším. Stereotypní učení je pro děti nudné a nepřináší žádné výsledky.

V předškolním vzdělávání se setkáváme s různými druhy metod a měl by je pedagog umět správně využívat. Pro vzdělávání dětí předškolního věku je považována za vhodnou metodu prožitkové učení. Vychází ze situací a činností navozující prožitky člověka. Učení prožitkem má hluboký a trvalý dopad.

Další metodou předškolního vzdělávání je kooperativní učení. Je často zaměřováno se skupinovou prací. Děti dochází k cíli tím, že budou spolupracovat ve dvojicích nebo v menších skupinkách. Učí se zodpovědnosti.

E.Šmelová, A.Neješovská (2009) dále uvádějí, že za vhodnou metodu je i učení činnostmi a hrou, a to v podobě řízené nebo spontánní. Základem činnostního učení je motivace a nabývání poznatků názorně, vlastní činností a prožíváním pomocí vhodných pomůcek.

Činnostní učení je založeno na metodě objevování. Děti objevují principy a zákonitosti pozorovaných jevů, na základě kroků doporučených učitelem. Vlastní manipulací s pomůckami a vlastní tvorbou úloh získávají děti trvale praktické zkušenosti.

„V průběhu činnostních vzdělávacích postupů je žák veden k samokontrolě, samohodnocení a odpovědnosti za svá rozhodnutí. Učí se pracovat sám i spolupracovat v týmu. Poznává okolní svět a následně poznává i sebe.“ (Rosecká Z. a kol., 2006, str. 11)

V předškolním vzdělávání má své význačné místo i situační učení, které se odvíjí od situací a dětem jsou poskytovány ukázky z běžného života. Nelze zapomenout i na spontánní sociální učení založené na principu přirozené nápodoby. A v neposlední řadě se do popředí dostává projektová metoda. Díky projektové metodě mohou děti předškolního věku aktivně poznávat a objevovat svět prostřednictvím činností a her, ve kterých se jen nepoučuje, ale více se zkouší a experimentuje.

3 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ

3.1 Projektová metoda

Jak uvádí J.Průcha, E.Walterová, J.Mareš (1995) je projektová metoda vyučovací metodou, při níž jsou žáci vedeni k řešení problémů, a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Je jedna z metod podporujících motivaci žáků.

„Vzhledem k tomu, že projekt vnímáme jako podnik žáka, pak na projektovou metodu nahlížíme jako na uspořádaný systém činností učitele a žáků, v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslu projektu. Komplexnost činností vyžaduje využití různých dílčích metod výuky a různých forem práce.“ (Kratochvílová J., 2009, str. 37)

Je to tedy komplexní metoda, která sjednocuje řadu dílčích metod výuky a která využívá různé formy práce.

Projektovou metodu lze charakterizovat určitými znaky:

1. *Organizovaná učební činnost směřující k určitému cíli – realizaci projektu a jeho výstupu*
2. *Činnost, která nemůže být dopředu zcela jasně krok za krokem naplánována.*
3. *Činnost vyžadující aktivitu žáka a jeho samostatnost.*
4. *Činnost tvořivá a reagující na změny v průběhu projektu.*
5. *Činnost převážně vnitřně řízená – autoregulovaná.*
6. *Činnost teoretická i praktická rozvíjející celou osobnost žáka a vedoucí k odpovědnosti za výsledek.*
7. *Praktická činnost, zkušenost a využití teorie motivuje žáka k učení a přispívá k rozvoji jeho sebepojetí.“ (Kratochvílová J., 2009, str. 38).*

Projektová metoda je spojena s řešením projektu. Hlavní strategii v projektu je přesně daný problém (úkol), který je lákavý pro děti a je úzce spjat s jejich životem. Před žáky je postaven buď jeden, nebo více konkrétních a smysluplných úkolů. Děti tak plní různé úkoly, které by pro ně měly znamenat důležitý a skutečný objev. Tato práce by měla být spojena s radostí a spokojeností.

Podle M.Dvořákové (2009), byla projektová metoda posuzována i z jiných didaktických hledisek: z hlediska zpracování obsahu vyučování jako koncentrační metoda, z hlediska

zapojení žáků jako situační metoda, z hlediska objevování jako metodu genetickou. Z hlediska, kdy se žák sám učí, je považována za metodu pracovní nebo metodu samostatné práce žáka.

V těsném sepětí s projektovou metodou je projekt. Je to v současnosti velmi používané slovo a to nejen v pedagogice.

„Projekt je vlastní podnik žáků, který dává vyučování jednotný cíl a přispívá k jeho životnosti. Projekt představuje koncentrované úkoly zahrnující organicky stmelené učivo z různých předmětů nebo pouze z téhož předmětu.“ (Kratochvílová J., 2009, str. 34)

Jak uvádí M.Prášilová (2004), při realizaci projektu v mateřské škole, je vizí konečný produkt dětské činnosti, ať už je to dárek pro rodiče nebo vyzdobená mateřská škola.

Pro lepší ujasnění pojmů se budu zabývat v dalších kapitolách i historií a vývojem projektového vyučování.

3.2 Vývoj projektového vyučování ve světě

Již více než sto let jsou známé pedagogické názory a myšlenky související se zrodem projektového vyučování. Vycházely z kritiky tzv. Herbatovské školy. Učitelé kritizovali učení, kdy žák jen naslouchal mluvenému slovu, jakýkoli dotaz byl považován za vyrušování a nepozornost. Aktivita dětí byla záměrně potlačována. Pro vyučování stačilo jen pár pomůcek, základem byla křída a tabule. Švédská lékařka E. Keyová, která nazvala 20. století „stoletím dítěte“, byla velkou kritičkou herbatovské školy. Dětská zvědavost se stala novou hodnotou místo pasivního postoje. Dítě chce poznávat, učit se, hledat nové objevy. Aktivita dítěte byla objevena jako pozitivní zdroj učení.

Tento obrat vnesen do pedagogiky znamenal nový směr, který nazýváme reformní pedagogika nebo hnutí nové výchovy. Ke kritice vyučování uspořádaného do izolovaných celků se přidala kritika celé herbatovské školy. Hledaly se nové metody a jiné uspořádání učiva, které by umožňovaly žákům lépe pochopit dané učivo. Samostatné úkoly, témata, problémy se objevily místo tradičních předmětů.

„Kolébku projektového vyučování byla americká pragmatická pedagogika, především v dílech J. Deweye a W. H. Kilpatricka, který v roce 1918 napsal první ucelenou studii o projektovém vyučování.“ (Tomková A., Kašová J., Dvořáková M., 2009 str. 11,12)

Respektování individuality žákovy osobnosti upřednostňoval pedagogický systém

J. Deweye. V koncepci výchovných cílů se J. Dewey opíral především o diagnostiku dítěte, což bylo výraznou změnou.

Jak uvádí J.Kratochvílová (2009), J. Dewey definoval cíle vzdělání a výchovy jako snahu o přirozený vývoj – zprostředkování a využití získaných zkušeností a vzdělání jako obohacení každé individuality.

Projektovou metodu vymezil Wiliam Heard Kilpatrick, který byl velkým stoupencem Deweyovy pragmatické pedagogiky. Reagoval tak na požadavky demokratické a průmyslové společnosti.

„Projektové vyučování Kilpatrick však považoval více za prostředek k výchově charakteru a osobnosti než za metodu rozvíjení poznatků. Žák se zde učí hlavně postojům k učební látce a k učení vůbec. Chtěl také odstranit strach jako motiv k učení a nenávisť žáků ke škole.“ (Dvořáková M., 2009, str. 13)

Navržené schéma projektu podle Kilpatricka mělo tuto podobu: stanovení cíle – plánování – provedení.

Podle M.Dvořákové (2009) Kilpatrick kladl v projektovém vyučování důraz na praktičnost výchovy a její sociální význam. Při řešení projektů by žáci sami měli toužit potom se něco nového naučit. Téma projektů by mělo být žákům jednak blízké a také srozumitelné. Měli „se jim oddávat celým srdcem.“ Projekty formuloval jako zájmová centra, která motivují žáka k jejich řešení především svým spojením s praktickým životem. Řešený projekt by měl být společensky významný a jeho obsah by měl v sobě zahrnovat mravní i sociální hledisko. Práci na projektu se u žáků rozvíjela především tvořivost a vlastní píle. Kilpatrick byl přesvědčen o tom, že projektovou metodu lze s úspěchem využívat na elementárních, středních i vysokých školách.

3.3 Vývoj projektového vyučování v České republice

Koncem 19. a počátkem 20. století se vývoj školství nesl v tradici herbatovské výuky. Pro žáky to znamenalo přehlížení jejich potřeb, nerozvíjení jejich individuality a další negativní jevy.

Jako první u nás vystoupil proti herbatovské výchově a vzdělávání v 80. letech 19. století Jan Úlehla. Chtěl, aby se k poznání docházely děti samy a totéž požadoval i u

činností. Věděl, že dítě je od přírody zvědavé a to považoval za důležitou roli v učení. Vycházel z díla J. A. Komenského.

„Počátkem 20. století však postupně krystalizovaly snahy o novou, volnějši a svobodnějši školu pod vlivem celosvětového hnutí nové výchovy, pragmatismu pronikajícího z USA a nových psychologických objevů také u nás. Na Moravě byl pojem volné školy předkládán na manifestačním sjezdu moravského učitelstva v Olomouci 22. července 1906. Přesto, že byla vyslovena řada požadavků na změny, školství se měnilo jen pozvolna.“ (Kratochvílová J., 2009, str. 29).

Vznikem samostatného československého státu v roce 1918 se začíná rýsovat nová koncepce školské soustavy.

Podle V. Jůvy (2001) zaujal významné místo ***První sjezd československého učitelstva a přátel školství v osvobozené vlasti***, konající se v létě roku 1920 pod záštitou T. G. Masaryka. Sjezd měl pracovní charakter a chtěl především stanovit kulturní a školský program. V. Příhoda prosadil první pokrokové změny v českém školství. Studoval a pobýval v USA, což bylo podnětem k jeho práci. Její principy se staly součástí návrhu na reformu školství vydané roku 1928. Základem reformy bylo vytvoření pracovních škol, které nebudou jen vzdělávat, ale i vychovávat.

Jak uvádí J. Kratochvílová (2009), byla pracovní škola školou produkční, v níž běželo o skutečný výsledek práce. Ta souvisela s používáním projektové a problémové metody, jako dvou hlavních metod pracovní školy. Problémová metoda pomáhá vzbudit u dítěte zájem o učení. Dítě má být samo přesvědčeno, že se jedná o důležitou věc. Dostává podněty k přemýšlení pomocí otázky – problému, který musí překonat a tím rozvíjí myšlení.

Ve dvacátých letech minulého století začaly vznikat tzv. pokusné školy. Byly brány jako školy rozvíjející tvůrčí schopnosti a zdůrazňující svobodu dítěte. Školy nebyly identické, odlišovaly se od sebe svým zaměřením a také organizačně. Žáci si vybírali studium podle zájmů a schopností. První pokusné školy vznikly v Praze, Zlíně, Humpolci a rozšiřovaly se po celém území republiky.

Okupace Československa v roce 1938 byla pro naše školství likvidační. Byly zavřeny vysoké školy, vývoj české pedagogiky byl zastaven. V letech 1945 – 1948 bylo školství v zájmu všech politických stran. Např. Lidová strana prosazovala školy církevní, zatímco sociální demokraté měli ve svém programu diferenciovanou jednotnou školu. Po roce 1948 přebírá úplnou moc nad školstvím Komunistická strana Československa. Je dána důsledná koncepce jednotného školství

V. Jůva (2001) říká, že dogmaticky pojatá výchova v duchu marxismu – leninismu nemohla vytvořit podmínky pro dialog, který je vlastně podstatou demokratické výchovy. Vedle k pasivitě a průměrnosti i k nižší odborné úrovni školství.

Projektové vyučování vymizelo na čtyřicet let z našeho školství a znovu se objevilo až v devadesátých letech minulého století. Vytváří se nové a příznivější podmínky pro rozvoj demokratické pedagogiky. Česká pedagogika se vrací ke svým kořenům, především k odkazům J. A. Komenského, pedagogickým odkazům 19. století, k Masarykovi a k tradicím první republiky.

Podle J. Kratochvílové (2009) se do popředí dostává pozvolna projektové vyučování, a to především díky aktivitě učitelů a jejich uskupení nazvané Přátelé angažovaného učení. Jitka Kašová, která se stává propagátorkou projektů, vydává publikace, ve kterých podává přehled o proběhu projektů. Projektům se od roku 1995 věnuje i další řada našich odborníků – J. Skalková, O. Šimoník, J. Maňák, M. Vybíral, V. Spilková, E. Lukavská, H. Grecmanová, A. Tomková a další.

3.4 Přednosti projektového vyučování

Kladným prvkem projektového vyučování je fakt, že problémy, které děti řeší, odpovídají ucelenému náhledu skutečného světa, nejsou rozděleny vědeckým systémem jednotlivých předmětů. Seznámí se tak blíže s realitou života.

„Projektové vyučování je komplexní metoda, která žákům umožňuje dotýkat se reality, prožívat nové role, řešit problémy, propojovat a uplatňovat získané poznatky všech oborů při smysluplné a užitečné práci. Dává jim příležitost k seberealizaci, motivuje je k samostatné práci, hledání, objevování, týmové spolupráci a komunikaci. Učí přemýšlet v souvislostech a systematicky řešit daný úkol. K takovému způsobu učení je ovšem nutno vytvořit zcela jiné než tradiční podmínky – delší souvislý čas a přirozený způsob jeho organizace, propojení oborů a témat, používání různých informačních zdrojů, jiný způsob hodnocení.

Projektové vyučování naplňuje požadavky na moderní, efektivní vzdělání, jehož prostřednictvím žáci poznávají nejen náš svět, ale také sami sebe, své možnosti a aktuální limity.“ (Tomková A., Kašová J., Dvořáková M., 2009 str. 7)

Mezi další přednosti projektového vyučování řadíme fakt, že děti mají možnost pracovat ve skupině. Rozvíjí se tím komunikativní dovednosti a v nemalé míře i sociální,

jelikož si vzájemně pomáhají, respektují se, uplatní se i pasivní děti, vyměňují si názory. Podporují se konkrétní vlastnosti u žáků, jako jsou: iniciativa, vlastní úsudek, aktivita nebo tvořivost.

Projekt dává možnost rozvíjet u dětí různé typy nadání. Uplatní se děti s uměleckým nadáním, s matematickým i manuálně zruční.

Přednosti projektového vyučování na osobnost dítěte

- rozvíjí se samostatnost žáka;
- učí se řešit problémy;
- získává zkušenosti praktickou činností a experimentováním;
- využívá nabytých znalostí a dovedností, získává znalosti a dovednosti nové;
- rozvíjí sebezpoznaní, uvědomuje si své místo, svoje hodnoty;
- získává silnou motivaci k učení;
- zapojuje se dle individuálních možností;
- prožívá duchovní rozvoj;
- rozvíjí aktivitu, fantazii.

Přednosti projektového vyučování na osobnost pedagoga

- učí se vnímat dítě jako celek;
- učí se pracovat s různými informačními zdroji;
- stává se z něj poradce;
- používá nové hodnocení a sebehodnocení;
- dokáže plánovat do budoucnosti;
- zdokonaluje své organizační dovednosti.

3.5 Nevýhody projektového vyučování

Projektové vyučování má ale i své negativní stránky, které vyplývají ze samé podstaty výuky i ze strany učitelů. Pro ně je hlavní náročná a důkladná příprava. To znamená, že učitelé jsou nuceni změnit své navyklé postoje spojené s klasickou výukou. Je také třeba informovat rodiče o změnách ve škole spojené s projektem, aby tyto změny pochopili. Učitel musí koordinovat činnosti dětí a usměrnit tak jejich výběr. Při nedostatečné

organizaci ze strany učitele mohou mít děti příliš velkou volnost při práci a tato volnost může dětem uškodit. Může jít o neorganizovanost, dezorientovanost nebo zmatenost, která potom vede k problémovému chování jedince ve skupině.

Jak uvádí M.Dvořáková (2009), kritika projektového vyučování se především týká oblasti zpracování vyučovacího obsahu. Je to metoda náročná na organizaci, čas i uspořádání prostoru.

Nevýhody projektového vyučování z hlediska dítěte:

- časová náročnost;
- není vybaveno potřebnými kompetencemi;
- není schopno pochopit daný cíl projektu.

Nevýhody projektového vyučování z hlediska učitele:

- časová náročnost na přípravu;
- nesoustavnost a nesystematičnost;
- náročnost při hodnocení projektu;
- při časté realizaci se může objevit únava, ztráta motivace;
- je potřeba spolupráce kolegů, rodičů;
- vyžaduje teoretickou vybavenost učitele;
- nároky na spolupráci s okolím.

Jelikož může být malá informovanost ze strany školy o probíhajícím projektu, stane se, že okolí může být projektem obtěžováno a tudíž projekt bude chápán např. jako hra a ne jako vyučovací proces.

Podle mého názoru ale pozitiva převyšují nad negativy a proto považuji projektové vyučování za velký přínos při předškolním vzdělávání.

3.6 Projektová metoda v předškolním vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání směřuje školy k výuce, která je založena na integraci. Cestou k této výuce může být projektová metoda. V mateřské škole je integrace chápána jako vnímání celou osobností, propojením zkušeností a

objevováním, spolupráce dětí a učitelů. V neposlední řadě také propojení se širší veřejností (obec, rodina).

Projektová metoda by měla být cílenou vzdělávací činností, nejen teoretickou, ale hlavně praktickou. U dětí by měly převažovat aktivity založené na objevování a poznávání.

Podle časového rozsahu dělíme projekty na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Krátkodobé projekty trvají jeden nebo dva dny, střednědobé jsou projekty týdenní nebo dvoutýdenní. Dlouhodobé trvají obvykle měsíc nebo se realizují po celý rok. Z přirozeného zájmu dětí mohou krátkodobé projekty přerůst v dlouhodobé.

Aby byl projekt úspěšný, záleží především na jeho pečlivé připravenosti ze strany učitele. Učitel musí být dobře orientovaný v daném tématu a vhodně reagovat na aktuální situaci. Pedagog musí jasně a výstižně děti motivovat, formulovat pravidla a samozřejmě kontrolovat dané úkoly. Pro úspěšnost projektu je zapotřebí také dostatek pomůcek a materiálu, které mohou posloužit i jako motivace. Probouzí se tak zájem a zvědavost dětí.

„Nejlepší způsob, jak může dítě postupně zvládat předpoklady k rozvoji všeho, co bude v životě potřebovat, je samostatná tvořivá hra a experimentace. Každá hra nebo hravě motivovaný úkol dávají příležitost navázat na osobní prožitek, uplatnit zkušenosti a zájmy, vyjádřit vlastní představu o světě i osobitý vztah k němu.“ (Opravilová E., Gehartová V., 1998, str.25)

Aby projekt splnil svůj účel, měl by mít nějaký výsledek. A to v podobě např. výstavy výtvarných prací, výrobků dětí (skupinové práce) nebo vystoupení pro veřejnost. Mimo těchto prací je pro děti důležitý vnitřní prožitek tak, aby nové poznatky mohly uplatňovat ve svém životě.

II PRAKTICKÁ ČÁST

4 NÁVRH CELOROČNÍHO PROJEKTU NA TÉMA LES

V praktické části bakalářské práce navrhuji celoroční projekt na téma Les. Je situován do mateřské školy v Lobodících, kde pracuji třetím rokem jako učitelka. Vycházím z polohy obce, která se nachází blízko lesa smíšeného, u Národní přírodní rezervace Zástudánčí. Za vesnicí se nachází i lužní les, kterým protéká řeka Morava. Projekt Les je dlouhodobý, jeho realizace bude celý rok, jelikož budeme pozorovat jeho proměnu během ročních období. Je rozdělen do čtyř částí: jaro, léto, podzim, zima. Každý blok bude trvat týden. Při tvorbě projektu jsem si dala za cíl, aby děti více poznaly přírodu a její proměnu, aby činnosti, které si mohou vybrat, jim přinášely nejen radost, ale dají jim nové vědomosti a dovednosti a získají určité postoje. Projekt se bude konat jak ve školce, tak i v lese. Každým týdenním blokem děti provází kniha, která je pro děti motivací a je námětem pro různé hry a činnosti.

Hlavním cílem tohoto projektu bude seznámit děti s přírodním prostředím, které je obklopuje a společně vytvářet kladný vztah k přírodě.

Dílčí cíle projektu:

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsah pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí;
- rozvoj a užívání všech smyslů;
- rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu;
- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření);
- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit;
- osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem;
- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije;
- seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu.

Pedagogické a metodické záměry:

Při realizaci projektu se uplatňují různé formy a metody a vzájemně se prolínají. Já jsem při projektu vycházela ze zájmu dětí a využívala jsem metody založené na názornosti, smyslovém poznání, vlastní činnosti a na prožitku. Důležitou metodou je metoda slovní, jak monologická (čtení), tak dialogická, kdy děti vedou rozhovor s pedagogem. Metodu pozorování budou děti využívat především v lese. Formy i metody si učitel volí tak, aby byly blízké dětem i pedagogovi a vyhovovaly všem.

Předpokládané činnosti, hry, básničky, písničky se zakládají jako přílohy a je možné je využít v jiných blocích nebo po změně použít v následujících letech.

Při realizaci projektu budou rozvíjeny tyto kompetence:

Kompetence k učení - dítě soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů.

Kompetence k řešení problému – dítě si všímá dění i problémů v bezprostředním okolí, přirozenou motivací k řešení problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem.

Komunikativní kompetence – dítě ovládá řeč, hovoří ve formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog.

Sociální a personální kompetence – dítě samostatně rozhoduje o svých činnostech, umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej.

Činnostní a občanské kompetence – dítě si svoje činnosti a hry učí plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat.

Místo realizace: MŠ Lobodice

Určen pro děti: 3 – 6 let

Druh projektu:

- podle účelu: konstruktivní
hodnotící
- podle navrhovatele: uměle připravený na základě inspirace, ze spontánní situace
zájmu dětí
- podle místa konání: školní, v lese
- podle množství času: dlouhodobý, celoroční
- podle velikosti: velký
- podle činností: mnoha činnostní

Protože je tento projekt dlouhodobý, zahrnuje všechny činnosti prováděné v mateřské škole.

- pohybové hry a činnosti;
- smyslové hry;
- výtvarné a pracovní činnosti;
- námětové hry;
- dramatické hry;
- hry pro rozvoj řeči;
- prohlížení a čtení knížek;

Způsob prezentace:

- prezentace výtvarných;
- fotodokumentace;
- prezentace projektu na webových stránkách školy.

4.1 PODZIM V LESE

4.1.1 Hledání lesního skřítky

Cíl: rozvíjet fantazii a tvořivost, rozvoj zrakového vnímání, získat povědomí o ročním období podzim.

Úkol: hledání a sběr přírodnin v lese, určování znaků a barev podzimu, třídění listů.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti soustředěně pozorují a zkoumají les.

Kompetence k řešení problémů: problémy děti řeší na základě bezprostřední zkušenosti.

Komunikativní kompetence: děti se dokáží vyjadřovat o tom, co prožily v lese a sdělují své prožitky.

Sociální a personální kompetence: děti si samostatně rozhodují, jaké přírodniny si nasbírají.

Činnostní a občanské kompetence: děti mezi sebou spolupracují.

Očekávané výstupy: popsat podzimní krajinu, určit barvy podzimu, koordinace zraku a ruky, najít přírodniny na výrobu skřítky.

Organizační forma: pobyt v lese.

Metody: slovní – monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), názorně demonstrační – pozorování předmětů a jevů, motivační.

Pracovní činnosti: rozvíjet děti ve sběru přírodnin, lisování listů.

Pomůcky: papírové tašky na přírodniny.

Motivace: písnička „Já do lesa nepojedu“ (příloha č. 1).

Postup: rozhovor s dětmi v kruhu o lese, zda chodí do lesa, co se jim v lese líbí, popřípadě nelíbí. Zapívají písničku v doprovodu klavíru.

Děti půjdou na vycházku do lesa. Cestou budou pozorovat přírodu. Všimnout si, že ze stromů padá listí, pozorovat jejich barvy a určují je. Děti budou v lese přiřazovat listy ke stromům jako dub, javor, buk a popisují listy. Dále budou třídít listy podle tvaru. Do lesa jdou hledat přírodniny, ze kterých si vyrobí lesního skřítky. Všechny přírodniny děti pojmenují. Jako např. šiška, žalud, listí, mech apod. Nasbírají si přírodniny, které využijí na výrobu skřítky a podzimního stromu (foto č.1). Ve třídě si vypracují pracovní list (příloha č.2) - dokreslí polovinu listu a k vybarveným listům budou přiřazovat správné listy podle tvaru. (foto č.2)

Foto č.1 – fotografie k činnosti „Hledání lesního skřítky“

Foto č.2 - fotografie k činnosti „Hledání lesního skřítky“

4.1.2 Podzimní dědeček

Cíl: zapamatovat si krátký text.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti se naučí básničku.

Očekávané výstupy: reprodukovat báseň – Podzim.

Organizační forma: pobyt v lese.

Metody: monologická (vyprávění), dialogická (rozhovor), motivační.

Pomůcky: krátké větvičky.

Motivace: sběr přírodnin, rozhovor o podzimních barvách.

Postup: děti si v lese najdou krátkou větvičku, která bude představovat kouzelnou hůlku.

(dbáme na bezpečnost dětí). Při odchodu z lesa se naučí básničku:

„Zase k nám zavítal podzimní dědeček,

na zem už spad první, barevný lísteček.

Dědeček Podzimník hůlkou svou čaruje,

a svými barvami na listy maluje.

Jeden je nažloutlý a druhý červený,

strom má z nich kabátek překrásně zbarvený.

Když na zem spadne i poslední lísteček,

pod stromem zůstane barevný kobereček.

Pak dědeček Podzimník schová svou hůlčičku,

a vládu předá, dědečku Zimníčku.“ (*Předškoláci* [online]. 2009, cit. 2011-10-09).

4.1.3 Výroba lesního skřítky

Cíl: rozvoj jemné motoriky, třídění podle daných kritérií.

Úkol: vyrobit ze šišky lesního skřítky, roztřídit šišky – malé, velké.

Organizační forma: ve třídě, skupinová u stolečku.

Metody: slovní monologická (vysvětlování, vyprávění), dialogická (rozhovor), praktická.

Rozvíjíme klíčové kompetence:

Kompetence k učení: děti dokončí zadaný úkol – vyrobí skřítky.

Kompetence k řešení problémů: děti se naučí rozlišovat řešení, která vedou k cíli.

Komunikativní kompetence: děti rozumí zadanému úkolu.

Sociální a personální kompetence: ve skupině děti spolupracují.

Činnostní a občanské kompetence: děti se učí povinností při práci.

Očekávané výstupy: zvládat jemnou motoriku, záměrně se soustředit na činnost.

Pomůcky: šišky, listy, barevný papír, nůžky, lepidlo.

Motivace: vyprávění příběhu. Učitelka vypravuje dětem příběh o lesním skřítkovi:

„Každý strom má svého skřítku, který o něj během roku pečuje. Na jaře má skřítek zelenou čepičku, v létě žlutou, na podzim má čepičku pestrobarevnou. A v zimě má čepičku bílou jako sníh. Podzimní skřítek se stará, aby se listí na stromech zbarvilo a všechno opadlo. A protože je to namáhavá práce, má pomocníka, který mu pomáhá v lese. Lesního skřítku. A tak spolu připravují přírodu na zimní spánek.“ (Vondrová, P.,2009, str.103).

Děti si zkusí skřítku vyrobit.

Postup: děti mají na stolečku šišky různých velikostí. Jsou rozděleny do skupinek - do trojic. Třídí šišky podle velikosti, dlouhá – krátká. Dlouhé šišky mají za úkol dát vpravo, krátké vlevo. Nakonec si každý vybere šišku, se kterou bude pracovat. (foto č.3). Ze šišky vyrobí lesního skřítku. Na šišku, na její širší konec budou lepit listy, které děti nasbíraly na vycházce do lesa. Ty budou představovat čepičku skřítku. Děti si vybírají podle své fantazie. Z bílého papíru vystříhnou oči, které nalepí na šišku. Z červeného barevného papíru vystříhnou pusku a také ji nalepí. Místo červeného papíru mohou do šišky zapíchnout jeřabinu. Každé dítě si svého skřítku pojmenuje (příloha č.3).

Foto č. 3 – fotografie k činnosti „Výroba lesního skřítku“

4.1.4 Podzimní strom

Cíl: práce s barvami, seznámení s tiskátký.

Úkol: nakreslit strom a bramborovými tiskátký dotisknout listy.

Organizační forma: skupinová, práce u stolečku.

Metody: slovní (vysvětlování, diskuse), praktická.

Rozvíjíme kompetence:

Kompetence činnostní a občanské: děti chápou, že čínorodost a pracovitost jsou přínosem

Očekávané výstupy: nakreslit strom, pojmenovat barvy a znaky podzimu.

Pomůcky: kreslicí karton, barvy, štětce, tiskátka z brambor ve tvaru listů.

Motivace: vypracování pracovního listu „Listy“. (příloha č.3).

Postup: Děti dostanou pracovní list, který si vypracují a vykreslí podle své fantazie. Poté si na výkres nakreslí strom vodovými barvami – kmen a větve. Přichystanými tiskátký z brambor dotiskují na strom listy podle své fantazie. (foto č.4)

Foto č. 4 – fotografie k činnosti „Podzimní strom“

4.1.5 Domeček pro skřítku

Cíl: práce s přírodninami, rozvoj představivosti a fantazie, spolupráce s druhými.

Úkol: postavit v lese domeček pro skřítku z přírodnin, které děti najdou v lese.

Organizační forma: pobyt v lese.

Metody: slovní – monologická (vyprávění), dialogická (rozhovor), názorně demonstrační, praktická.

Rozvíjíme klíčové kompetence:

Kompetence k učení: děti zkoumají a objevují přírodniny v lese

Kompetence k řešení problémů: děti hledají různé možnosti a varianty při stavění domečků

Komunikativní kompetence: mezi sebou se děti domlouvají gesty a slovy.

Sociální a personální kompetence: děti jsou schopné respektovat druhé.

Kompetence činnostní a občanské: k úkolům a povinnostem přistupují děti odpovědně, váží si práce i úsilí druhých.

Očekávané výstupy: být citlivé ve vztahu k přírodě, respektovat potřeby jiného dítěte zvládat jemnou a hrubou motoriku.

Pomůcky: větvičky, mech, kůra ze stromů, šišky.

Motivace: čtení z knihy – Václav Čtvrtek – Pohádky z mechu a kapradí. Při čtení pohádky se děti dozvědí, že Vochomůrka s Křemílkem bydlí v pařezové chaloupce. Ale kde bydlí lesní skřítek?

Postup: v lese budou děti hledat zajímavá místa, kde by mohl stát domeček pro skřítku. Rozdělí se do skupin. V každé skupině by měl být alespoň jeden předškolák a k němu se přidají další děti nebo si mohou sami vybrat kamaráda (foto č.5). Nasbírají si různý materiál – větvičky, mech, kůru ze stromů, šišky, žaludy. Z nasbíraného materiálu postaví děti domečky dle své fantazie. Po skončení stavění každá skupinka představí a popíše svůj domeček. (příloha č. 4).

Foto č. 5 – fotografie k činnosti „Domeček pro skřítku“

4.1.6 Jak si zvířátka měnila domeček

Cíl: rychlá reakce na zvukový signál.

Úkol: vyměnit si s druhými dětmi svůj domeček.

Organizační forma: v herně.

Metody: slovní (vysvětlování), názorně demonstrační.

Rozvíjíme klíčové kompetence:

Kompetence k řešení problému: děti se naučí najít správné řešení hry.

Očekávané výstupy: naučit se hru „Na domečky“, pochopit daná pravidla.

Pomůcky: kolečka z umělé hmoty (pomůcka na cvičení).

Tato činnost může být použita jako motivace.

Postup: děti si rozeberou kolečka z umělé hmoty. Položí si je na zem v herně nebo tělocvičně. Budou to jejich domečky. Učitelka vybere jedno dítě (to nebude mít svůj domeček), které bude vyvolávačem. Na jeho povel: „Skřítkové, vyměňte si své domečky“, děti vybíhají ze svého domečku a hledají si jiný, prázdný. Na koho domeček nezůstane, stává se vyvolávačem.

4.1.7 Co má rád lesní skřítek?

Cíl: seznámit děti s potravinami, které jsou zdraví prospěšné a které ne, rozvoj jemné motoriky.

Úkol: pojmenovat zdravé a nezdravé potraviny, modelovat různé druhy ovoce a zeleniny.

Organizační forma: v herně – v kruhu, skupinová u stolečku.

Metody: slovní – monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), názorně demonstrační, praktická.

Rozvíjíme klíčové kompetence:

Kompetence k učení: děti získanou zkušenost uplatňuje v praktických situacích.

Kompetence k řešení problémů: děti řeší problémy na základě vlastní zkušenosti.

Komunikativní kompetence: děti se dokáží se správně vyjadřovat o potravinách.

Sociální a personální kompetence: děti jsou schopné spolupráce.

Kompetence činnostní a občanské: děti se naučí smyslu pro povinnost v práci.

Očekávané výstupy: rozdělit zdravé a nezdravé potraviny, vymodelovat z plastelíny druhy ovoce a zeleniny.

Pomůcky: různé druhy potravin, obrázky potravin, plastelína.

Motivace: vyprávění, rozhovor.

Lesní skřítek má svůj domeček v lese. Víte, kdo ještě bydlí v lese? Zvířátka. A protože jsou to zvědavá zvířátka, hned přišli na návštěvu ke skřítkovi. A protože jsou to zvířátka slušná, donesli skřítkovi něco k jídlu, aby neměl hlad. Víte, co má skřítek rád?

Postup: děti se posadí do kruhu na koberec. Učitelka ukazuje různé kartičky s potravinami a děti určují, zda se jedná o potraviny zdravé či nezdravé. Povídají si, co mají rádi a budeme zjišťovat, zda převažuje strava zdravá nebo nezdravá. Děti si vymyslí, co nachystají skřítkovi k jídlu. Rozdělí se do skupinek a každá skupinka modeluje z plastelíny ovoce nebo zeleninu (foto č.6). Při práci se naučí básničku:

„Ovoce a zelenina,
to je zdraví, to je síla.
Kdo jí mrkev, ředkvičky,
bude zdravý celičký.“ (Předškoláci [online]. 2009, cit. 2011-10-13).

Foto č.6 – fotografie k činnosti „Co má rád lesní skřítek“

4.1.8 Máme rádi ovoce

Cíl: seznámit děti s písničkou, naučit se vytleskávat a vytřukávat rytmus.

Úkol: zazpívat písničku, vytleskat rytmus.

Organizační forma: děti sedí v půlkruhu u klavíru.

Metody: slovní – monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), názorná.

Rozvíjíme klíčové kompetence:

Kompetence k učení: děti se soustředí na činnost, zapamatují si text písně.

Kompetence komunikativní: děti rozšiřují slovní zásobu.

Sociální a personální kompetence: děti respektují druhé, pomáhají si společně.

Kompetence činnostní a občanské: děti se zajímají se o dění kolem sebe, dodržují zdravý životní styl.

Očekávané výstupy: reprodukovat písničku a správně vytleskat rytmus.

Pomůcky: klavír, Orfovy nástroje.

Motivace: pracovní list „Vymaluj si ovoce“ (příloha č. 6).

Postup: učitelka přehraje dětem písničku „Máme rádi ovoce“ (Novák, 1993), (příloha č. 5) na klavíru.

Poté si sednou ke klavíru, kde jim písničku přehraje učitelka. Učí se jí po částech, nakonec si ji zazpívají celou. Když píseň zazpívají, přidají vytleskávání rytmu. Nakonec učitelka rozdá Orfovy nástroje a celou písničku děti doprovodí nástroji.

4.1.9 Strom pro lesního skřítku

Cíl: seznámit děti s přírodninami z lesa, rozvíjet jemnou a hrubou motoriku, zapamatovat si text.

Úkol: vyrobit strom z přírodnin, naučit se básničku s pohybem.

Organizační forma: skupinová u stolečku, pobyt v lese.

Metody: slovní – monologická (vysvětlování), dialogická (diskuse), názorně demonstrační, praktická.

Rozvíjíme klíčové kompetence:

Kompetence k učení: děti si aktivně všímají, co se kolem něho děje.

Kompetence k řešení problémů: děti se naučí řešit problémy, na které stačí.

Komunikativní kompetence: děti slovně reagují.

Sociální a personální kompetence: děti dodržují dohodnutá pravidla při výrobě stromu.

Kompetence činnostní a občanské: děti se naučí mezi sebou spolupracovat.

Očekávané výstupy: pojmenovat správně různé druhy přírodnin, přednést básničku, nakreslit strom.

Pomůcky: tvrdý papír, lepidlo, různé druhy přírodnin, barvy

Motivace:

Skřítek klepe peřinu, (stoj + lehce se klepeme do zadečku)

už se chystá na zimu, (stoj + lehce se klepeme do zadečku)

záležeť si musí dát, (stoj + hlava „ANO“)

až do jara bude spát, (leh – náznak spaní)

(*Předškoláci* [online]. 2009, cit. 2011-10-13)

Postup: děti si zacvičí motivační básničku a v kruhu si povídají a vymýšlí, kde může skřítek přezimovat. Děti vyrobí skřítkovi strom, na kterém by mohl přezimovat.

Na tvrdý papír nakreslí strom, do kterého budou zapouštět podzimní barvy. Podklad bude natřen vodou a štětcem budou děti nanášet barvy, které vyznívaly v lese. Po zaschnutí barev budou do stromu lepit přírodniny, které si donesly z lesa - šišky, větvičky, mech, kůru, dřevo z pařezu apod. (foto č.7). Lepení tavnou pistolí z bezpečnostních důvodů provádí učitelka. Děti určují, kam se přírodniny nalepí (příloha č.7).

Foto č. 7 – fotografie k činnosti „Strom pro lesního skřítku“

4.1.10 Lesní skřítek zamyká les

Cíl: seznámit děti s koloběhem přírody – zimní spánek, poznat geometrické tvary.

Úkol: plnění úkolů v lese, přednes básničky.

Organizace: pobyt v lese.

Metody: slovní – monologická, dialogická, názorně demonstrační, praktická.

Rozvíjíme klíčové kompetence:

Kompetence k učení: děti si zapamatují text.

Kompetence k řešení problémů: děti hledají při plnění úkolů různé možnosti a varianty, využívají dosavadních zkušeností.

Sociální a personální kompetence: děti se navzájem respektují.

Očekávané výstupy: přednes básně, pojmenuje geometrické tvary.

Pomůcky: šišky

Motivace: vyprávění

„Byl podzim. Sluníčko už málo hřálo, listnatým stromům opadaly listy a lesní skřítek obcházel les, zda je vše přichystáno na zimu. Také my, děti, se půjdeme podívat, jak je náš les připraven.“

Postup: děti se půjdou do lesa rozloučit s přírodou a popřát ji nerušený zimní spánek.

V lese budou plnit různé úkoly.

- hod šiškou do dálky (příloha č. 8);
- hod šiškou na cíl (strom);
- skládání geometrických tvarů ze šišek (foto č. 8).

Po splnění všech úkolů děti přednesou básničku a zazpívají písničku „ Já do lesa nepojedu...“

Básnička: Zamykám, zamykám les,

aby sem nikdo nevlez,

na ticho teď budu dbát,

aby všechno mohlo spát. (*Předškoláci* [online]. 2009, cit. 2011-10-13)

Foto č. 8 - fotografie k činnosti „Lesní skřítek zamyká les“

4.2 ZIMA V LESE

4.2.1 Veverčiny pytlíčky s tajemstvím

Cíl: vytvořit základní povědomí o přírodě, o lese, seznámit děti s životem veverky rozvíjet smyslové vnímání, poznat základní geometrické tvary, počítat do desíti.

Úkol: poznat podle hmatu, co se ukrývá v pytlíčku. Ten obsahuje různé hračky v základních geometrických tvarech.

Organizační formy: ve třídě, v kruhu na koberci.

Metody: slovní monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), praktická, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti učí se nejen spontánně, ale i vědomě.

Komunikativní kompetence: děti se dokáží správně vyjadřovat při pojmenování geometrických tvarů.

Kompetence k řešení problémů: děti využívají fantazii a představivost.

Sociální a personální kompetence: děti dodržují dohodnutá pravidla při činnostech.

Očekávané výstupy: formulovat otázky, odpovídat, slovně reagovat, rozvíjet smyslové vnímání, zdokonalit jemnou a hrubou motoriku, získat povědomí o životě veverky, určit geometrické tvary, poznat číselnou řadu do desíti.

Pomůcky: plátěný pytlík, různé hračky mající podobu geometrických tvarů.

Motivace: čtení knihy „ Dobrodružství veverky Zrzečky“

Děti se seznámí s veverkou Zrzečkou, jak se dostala k hajnému na hájovnu, kde vypráví příhody ze svého života. Tak se děti seznámí s pojmy jako je les, veverka, hajný, dub, zvířátka, která žijí v lese. Poznají život veverky, kde žije, čím se živí. I veverka musí bojovat proti nepřítelům a musí bojovat o záchranu svého stromu. Tak se to prolíná i do dětského světa, kde děti naleznou své přátele, kde i oni si chrání svůj domov a své okolí a nebojí se požádat o pomoc či radu.

Postup: děti sedí v kruhu a poslouchají příběh veverky Zrzečky. Po přečtení příběhu si povídáme:

Otázky: Jak se jmenovala veverka? Jakou měla barvu? Kde bydlela? Jak ji pan hajný našel? Byla nemocná a co se jí stalo? Jaké bylo roční období? Co ji přinesly děti k snídání? Vrátila se Zrzečka do hájovny?

Děti se seznámí se životem veverky. Kde žije, čím se živí, jak bydlí. Čerpáme z encyklopedie.

Veverka si schovává na zimu zásoby a děti budou hádat, co se ukrývá v pytlíčku (foto č.9). Mladším dětem necháme jen základní tvary, starším přidáme např. vlašský ořech, žalud, lískový ořech. Děti podle hmatu musí najít daný předmět nebo vytáhnout určitý počet (příloha č.9).

Foto č. 9 – fotografie k činnosti „ Veverčiny pytlíčky s tajemstvím“

4.2.2 Na veverky

Cíl: rozvoj hrubé motoriky, rozvoj prostorové orientace.

Úkol: pohybem chytit druhé děti – veverky.

Organizační forma: v tělocvičně.

Metody: praktická – pohybové dovednosti, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Sociální a personální kompetence: děti se při hře se dokáží prosadit, ale i podřítit.

Očekávané výstupy: zachovávat správné držení těla, zvládnout základní pohybové dovednosti.

Pomůcky: ocásky z krepového papíru nebo šátky

Motivace: básnička o veverce:

„Po kmeni šplhat veverku baví,
v korunách stromů hnízdo si staví.
Někdy i na zemi oříšky hledá,
jen ji zkus chytit, ona se nedá.
Ze stromu na strom obratně skočí
a než se naděješ, zmizí Ti z očí.“ (Hentschel, S. Modrá, J., 2010, str. 63)

Děti utvoří několik kroužků (ze tří nebo čtyř dětí). Dvě vybrané děti jsou veverky, za pasem mají ocásek, např. z krepového papíru. Jedna veverka honí druhou. Zachrání se, jakmile vběhne do hnízda, kde se ale nesmí dlouho zdržovat. Děti vystřídáme. Činnost můžeme doplnit pracovním listem.

4.2.3 Kde bydlí veverka?

Cíl: prohlubovat vědomostí o stromech a jejich významu pro život, získat elementární poznatky o ročním období, pozorování zimní přírody, naučit se jednoduché básničky.

Úkol: při vycházce do lesa určit stromy, najít tenký – široký, blízký – daleký.

Organizační forma: v lese.

Metody: slovní - dialogická (rozhovor), názorně demonstrační (pozorování), motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti získávají elementární poznatky o stromech.

Komunikativní kompetence: děti se dokáží správně vyjadřovat při popisu stromů.

Očekávané výstupy: pojmenovat roční období a znaky ročních období, záměrně pozorovat a rozlišit jehličnaté, listnaté stromy , přednést jednoduchou báseň.

Motivace: pokračování četby o veverce Zrzeče.

Postup: děti se seznámí se životem veverky a budou zjišťovat, kde veverka bydlí. Její příběh začíná v zimě a děti získají povědomí o ročních obdobích. Na vycházce do lesa budou hledat stromy, kde by mohla veverka bydlet. Stromy budou zkoumat a pozorovat. Seznámí se s určitými druhy jehličnatých stromů (smrk, borovice) a listnaté stromy budou pozorovat podle koruny. Názvy stromů si upevní podle říkadel.

„ Smrku, smrku, nebolí Tě v krku?“

„ Borovice, borovice, jehliček má na tisíce. (Sloupová M., 2011, s.71)

Každý strom si děti osahají, pohladí. Budou zkoumat kůru, pozorovat koruny stromů, hledat odkryté kořeny (zapamatovat si pojmy kořen, větev, koruna), budou napodobovat

stromy (stoj, chodidla vrostlá do země, ruce vzpažené nad hlavou, velká, malá koruna). Zkusit doskočit k nejnižší větvi.

Určování stromů, které jsou blízko, které daleko a stromy vysoké a nízké. Děti stromy změří, jak jsou široké. Chytanou se za ruce a obestoupí strom. Zjistí, že čím víc dětí se drží za ruce, tím je strom širší. (foto 10). Ve třídě si vypracují pracovní list (příloha č.10).

Foto č. 10 – fotografie k činnosti „Kde bydlí veverka“

4.2.4 Honěná mezi stromy

Cíl: rozvoj hrubé motoriky, rozvoj prostorové orientace.

Úkol: pohybem chytit druhé děti.

Organizace: v lese.

Metody: praktická – pohybové dovednosti, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Sociální a personální kompetence: děti se při hře dokáží prosadit, ale i podřítit.

Očekávané výstupy: zvládat prostorovou orientaci, přizpůsobit pohyb pokynům.

Pomůcky: fáborky na vymezení prostoru

Motivace: Zasadil jsem stromeček,

je to ještě chlapeček.

Až z něj bude velký pán,

bude vidět ze všech stran. (Sloupová M., 2011, str.77)

Postup: učitelka pomocí fáborků vymezí hranice, kde se budou děti pohybovat. Jedno vybrané dítě je honič a honí druhé. Jakmile někoho chytne, úloha honiče se střídá.

4.2.5 Kamarádi veverky

Cíl: rozvíjení jemné motoriky, správné držení štětce, manipulace s nůžkami.

Úkol: vyjádřit barvami zimní přírodu (zimní strom), nakreslit a vystříhnout různá zvířátka žijící v lese a nalepit na velký strom.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: motivační, slovní – monologická (vysvětlování) dialogická (diskuse), praktická – pracovní činnost.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti si aktivně si všímají přírody.

Kompetence k řešení problémů: děti při práci hledají různé možnosti a varianty.

Komunikativní kompetence: děti samostatně vyjadřují své myšlenky při výtvarné činnosti.

Sociální a personální kompetence: při společné činnosti se děti domlouvají a spolupracují.

Kompetence činnostní a občanské: děti váží si práce i úsilí druhých.

Očekávané výstupy: pojmenovat vybraná zvířátka, nakreslit zimní přírodu, vytvořit lesní strom se zvířátky.

Pomůcky: barvy, tvrdý papír, lepidlo, nůžky, tuš, štětce.

Motivace: navazujeme na příběh o veverce Zrzečce na to, co děti viděly v lese. V kruhu si budou vést rozhovor o tom, která zvířátka vystupují v příběhu.

Postup: děti si povídat, zda nějaké zvířátka viděly po cestě do lesa. To co se jim z příběhu nejvíce líbilo, namalují barvami na tvrdý papír. Po té budou pracovat ve skupinkách na zimním stromu. (foto č.11) Skupinka nakreslí velký jehličnatý strom. Další skupinka dětí namaluje různá zvířátka. Ty se poté vystříhnou a nalepí na strom (příloha č.11).

Foto č. 11 – fotografie z činnosti „Kamarádi veverky“

4.2.6 Veverka

Cíl: naučit se písničku, rozvíjet správnou výslovnost.

Úkol: zaspívat písničku.

Organizace: ve třídě.

Metody: slovní – monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), praktická –
návuk dovedností, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti se naučí písničku.

Sociální a personální kompetence: při společném zpěvu děti spolupracují.

Očekávané výstupy: naučit se nazpaměť písničku, sladit pohyb s rytmem.

Motivace: Veverka sedí v pelíšku, louská devět oříšků.

Šel tam tudy Pepek, se dvěma jí utek.

(*Předškoláci* [online]. 2009, cit. 2012-02-13).

Postup: děti se posadí na židličky do půlkruhu ke klavíru. Učitelka přehraje celou písničku a poté se jí po částech děti učí. Po zaspívání písničky přidají vytleskávání rytmu. Lze použít Orfovy nástroje.

4.2.7 Kouzelný les

Cíl: rozvíjet fantazii a tvořivost, rozvíjet manipulaci s nůžkami, správný postup při lepení, pomáhání zvířátkům.

Úkol: výroba kouzelného lesa z papíru, vytvoření zimní krajiny, pozorování stop.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: slovní – monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor) názorně - demonstrační (pracovní), motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: : děti se učí základním poznatkům o přírodě.

Kompetence k řešení problémů: děti využívají fantazii a představivost.

Komunikativní kompetence: děti hovoří ve vhodně formulovaných větách.

Sociální a personální kompetence: děti si uvědomují, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky.

Činnostní a občanské kompetence: děti se zajímají o druhé i o to, co se děje kolem.

Očekávané výstupy: správné držení nůžek, popsat zimní krajinu, koordinace ruky a zraku získání pozitivního vztahu k lesu – k přírodě

Pomůcky: ruličky od toaletního papíru, tvrdý papír, barevný papír, lepidlo, nůžky, vata.

Motivace: navazujeme na příběhy veverky Zrzečky. Děti už ví, kde veverka bydlí a také, kde přebývají ostatní zvířátka.

Hra na kouzelníky: Čaruji, čaruji. Ještě dnes, ještě dnes, ať je tady kouzelný les.

(Sloupová M., 2011.str.34).

Postup: děti si z papíru vyrobí zimní les. Na tvrdý karton se přilepí stromy, které děti vystřihávají z papíru nebo vyrábí z ruliček od toaletního papíru. Na dotvoření zimní přírody se použije vata jako sníh. Zimní krajinu mohou také dotvořit tím, že lepidlem natírají místa okolo stromů a na něj nasypou krupici (foto.č. 12).

Foto č.12 – fotografie z činnosti „Kouzelný les“

Na vycházce do lesa – pozorování stop zvířat. Tento úkol je podmíněný napadnutým sněhem. Děti donesou zvířátkům potraviny, pro které je potrava v zimě málo dostupná. Potraviny si děti donesou z domu. Kaštiny a žaludy sbíraly na podzim ve školce.

4.2.8 Tanec s veverkou

Cíl: rozvoj hrubé motoriky, rozvoj prostorové orientace.

Úkol: zatancovat tanec podle písničky.

Organizační forma: v tělocvičně nebo ve třídě.

Metody: praktická – pohybové dovednosti, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Sociální a personální kompetence: děti se ve skupině dokáží prosadit, ale i podřídit.

Očekávané výstupy: zvládat prostorovou orientaci, přizpůsobit pohyb pokynům.

Motivace: vykreslování pracovního listu (příloha č.12).

Postup: děti se postaví do základního postavení: dva soustředné kruhy a drží se za ruce.

Na první sloku se vnější kruh otáčí, vnitřní kruh stojí a tleská. Na opakování „ k večeři“ všichni třikrát dupnou. Na druhou sloku se otáčí vnitřní kruh, tleská vnější kruh, „ na zástěrkou“ opět všichni třikrát dupnou.

Pohybová říkanka:

„Tancovala veveříčka s veveří, veveří,
měly šišky za koblížky k večeři, k večeři.
Tancovala veveříčka s veverkou, veverkou,
utíraly sobě očka zástěrkou, zástěrkou.“ (Kulhánková, E., 1999, str.64)

4.2.9 Oříšky pro veverku

Cíl: rozvíjet smyslové vnímání, procvičit paměť, třídit podle daných kritérií, seznámit se s významem ořechů pro lidské zdraví.

Úkol: hledání oříšků ve třídě a v lese, ochutnávka oříšků a semen.

Organizační forma: ve třídě, v lese.

Metody: monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), názorně – demonstrační, poznávací.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti se naučí třídit podle daných kritérií.

Kompetence k řešení problému: děti se učí najít správné řešení.

Sociální a personální kompetence: děti dodržují daná pravidla.

Očekávané výstupy: rozlišit podle chuti různé oříšky a semena, roztřídit podle daných kritérií, najít místo, kde je schovaný ořech.

Pomůcky: různé druhy ořechů (vlašské, lískové, burské) a semen (slunečnicová, dýňová)

Motivace: maňásek veverka si povídá s dětmi, co má nejraději k jídlu, jak ho hledá, kam si ho schovává. Děti ji odpovídají, co mají rádi ony a co jim naopak nechutná.

Postup: děti si donesou z domu různá semínka a ořechy. Veverka (učitelka) si po třídě schová oříšky a děti je musí najít. Hledají vlašské ořechy. Na koberci jsou rozloženy různé ořechy. Můžeme přidat kaštany, žaludy, šišky. Semínka a ořechy si nalepí na kartičky z tvrdého papíru. Děti se rozdělí do trojic a každá trojice má kartičku s plodem, který má sbírat. Když je všechno posbírané, každá skupinka popisuje tvar, barvu, velikost a určují počet, kolik jich nasbíraly. Poté děti ochutnávají se zavázanýma očima různé oříšky a semínka, snaží se uhodnout, o který druh jde. Činnosti doplníme pracovním listem (příloha č. 13).

Na vycházce do lesa si děti nesou každý svůj ořech (vlašský). V lese určí učitelka hranice a děti si schovají každý svůj ořech. Poté si zahrají hru např. honěnou mezi stromy. Na povel si každé dítě musí najít svůj ořech, kde si ho schovalo.

4.2.10 „Spadla šiška...“

Cíl: rozvíjet hrubou motoriku, rozvíjet prostorovou orientaci.

Úkol: zacvičit cviky podle říkanky.

Organizační formy: v tělocvičně nebo ve třídě, v lese.

Metody: praktická – pohybové dovednosti, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Sociální a personální kompetence: děti se učí spolupráci a dodržování pravidel.

Očekávané výstupy: zvládat prostorovou orientaci, přizpůsobit pohyb pokynům.

Motivace: vypracování pracovního listu (příloha č. 14).

Postup: děti cvičí v tělocvičně, stojí na značkách. Každé dítě cvičí se šiškou, kterou si donese z lesa.

Pohybová říkanka:

„Spadla šiška na Františka.

sed do dřepu

Počkej, šiško šiшатá,

vztyk, hrozit zařatou pěstí se vztyčeným ukazovákem

budem péci dobré věci,

hladit si břicho

buchty jako se zlata.

olizovat se jazykem kolem celé pusy

Šup do pytle, šiško,

poskok snořmo

uř mám prázdné břicho

bubnování šiškou o zem

(Sloupová M., 2011, str.48)

4.3 JARO V LESE

4.3.1 Poslové jara

Cíl: rozvíjet fantazii a cit pro barevnou kompozici a technické výtvarné dovednosti.

Úkol: vyrobit jarní kolotoč, pojmenovat znaky jara.

Organizační forma: v herně u stolečku, v kruhu.

Metody: slovní – monologická (vyprávění), dialogická (rozhovor), praktická, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti se naučí základním poznatkům o přírodě při výrobě jarního kolotoče.

Kompetence k řešení problémů: děti využívají fantazii a představivost.

Komunikativní kompetence: děti hovoří ve vhodně formulovaných větách.

Sociální a personální kompetence: děti si uvědomují, že za sebe i své jednání odpovídají a nesou důsledky.

Činnostní a občanské kompetence: děti se zajímají o druhé i o to, co se děje kolem.

Očekávané výstupy: popsat jarní přírodu, koordinovat zrak a ruku.

Pomůcky: obrázky jara, šablony sluníčka, stromu, sněženky a berušky, dvě špejle, provázek, čtyři kolíčky na prádlo, tvrdý papír, pastelky nebo voskovky, nůžky.

Motivace: čtení z knihy „ Příběhy z mechu a kapradí“ – Václav Čtvrtek (kapitola 1. – Jak Křemílek a Vochomůrka měli hodiny s jednou ručičkou).

Každé dítě si vezme čtyři kartony, na které si obkreslí šablony sluníčka, stromu, sněženky a berušky. Obrázky vybarví a vystřihne. (foto č. 13). Provázkem se sváží k sobě dvě špejle do křížku. Doprostřed zkřížení se přivážeme kousek provázku jako závěs kolotoče. Na konce špejlí připevníme pomocí kolíčků zhotovené obrázky (příloha č.15). (Vondrová, P., 2009, str.18)

Foto č.13 – fotografie k činnosti „Poslové jara“

4.3.2 Hledání sluníčka

Cíl: rozvíjet zrakové vnímání.

Úkol: hledání papírových kruhů – sluníček.

Organizační forma: v herně.

Metody: slovní – monologická (vyprávění), dialogická (diskuse), praktická, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k řešení problému: děti se naučí hledat správné řešení při hledání.

Sociální a personální kompetence: dodržuje dohodnutá pravidla.

Očekávané výstupy: zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci.

Pomůcky: kruhy vystřižené z kartonu.

Motivace: rozhovor – „Co by se dělo, kdyby sluníčko nesvítilo?“

Postup: děti sedí v kruhu a povídají si o tom, jaké by to bylo, kdyby slunce nesvítilo.

Učitelka schová po třídě bílé papírové kolečka – sluníčka. Kdo své sluníčko najde, sedne si s ním do kruhu. Společně pak s učitelkou pojmenují tvar sluníčka – kruh. Děti si bílé kruhy vymalují. (Sloupová M., 2011, str.56).

Aktivita je doplněna vypracováním pracovního listu (příloha č.16).

4.3.3 Hledání broučků v lese

Cíl: rozvíjet smyslové vnímání.

Úkol: hledání živého hmyzu v lese, pozorování přírody dalekohledem, určování zvuků

Organizační forma: v lese.

Metody: slovní – monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), pozorovací.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti v lese pozorují, zkoumají, objevují a všímají si souvislostí.

Kompetence k řešení problémů: děti experimentují při pozorování hmyzu.

Komunikativní kompetence: děti dokáží vyjadřovat a sdělovat své prožitky.

Činnostní a občanské kompetence: děti se zajímají o to, co se děje kolem nich v přírodě.

Očekávané výstupy: záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost, vědomě využívat všech smyslů.

Pomůcky: lupy, dalekohledy.

Motivace: písnička: „, Probudil se malý brouček ze spaní...“ (příloha č. 17)

Postup: děti půjdou na vycházku do lužního lesa. Po cestě budou pozorovat přírodu, jak se probouzí. Budou určovat barvy, které převládají a povedou rozhovor o tom, které rostliny již vykukují ze země. Protože sluníčko začíná čím dál tím více hřát, vylézají různí broučci ze země. Děti je mají hledat a pozorovat pod lupou (foto č.14). Nejčastěji zřejmě najdou pavoučky, mravence a berušky. Získají poznatky např. o tom, kolik mají noh, zda vidí oči, tykadla apod. Další skupinka dostane dalekohled a budou pozorovat okolní přírodu. Na zpáteční cestě děti budou naslouchat zvukům lesa a s pomocí učitelky se budou pokoušet jednotlivým fonickým výjevům přiřadit jejich původ.

Foto č. 14 – fotografie z činnosti „Hledání broučků v lese“

4.3.4 „Na mraveniště“

Cíl: rozvíjet pohybové dovednosti, rozvíjet prostorovou orientaci.

Úkol: pokus o rychlejší tempo chůze s libovolným střídáním směru.

Organizační formy: v lese.

Metody: praktická, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k řešení problémů: děti hledají různé možnosti a varianty při hře.

Sociální a personální kompetence: děti dodržují pravidla.

Činnostní a občanské kompetence: děti mají smysl pro povinnost ve hře.

Očekávané výstupy: koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla.

Pomůcky: provázek.

Motivace:

básnička: Mravenci jsou velmi pilní,

a na svoji výšku silní.

Vždyť unesou klacíček,

velký jak tvůj malíček.

Nosí brouky, slámu, listí,

les v okolí hezky čistí.

Co nezvládnou, vezmou příště,

staví z toho mraveniště. (Hentschel, S. Modrá, J. 2010, str. 85)

Postup: učitelka stojí na místě, odkud má přehled. Děti stojí v libovolném rozestupu na provázkem vymezené ploše. Po krátkém úvodu si děti vzpomenou, co vědí o životě mravenců z vycházky v lese. Mravenec má svou cestičku a musí se vyhýbat kamarádům, aby do nikoho nevrátil. Děti zahájí hru v rychlém tempu. Učitelka sleduje jejich snahu a úspěch ve vyhledávání cestiček, vyhýbání se. Během hry vyslovuje postupně jména dětí vyřazovaných pro porušení pravidel. Děti – mravenci ubývají, učitelka mraveniště zmenšuje, hra pokračuje (Juklíčková – Krestovská, Z. a kol.1985. str.202).

4.3.5 Hrátky s pavoučkem

Cíl: rozvíjet správný postup při manipulaci s nůžkami a správný postup při lepení, získat povědomí o životě pavouků.

Úkol: vyrobit pavouky z papíru.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: praktická – pracovní činnost.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti uplatňují své znalosti o pavoucích v praktických situacích.

Kompetence k řešení problémů: děti si zpřesňují početní představy.

Komunikativní kompetence: děti si průběžně rozšiřují svoji slovní zásobu.

Sociální a personální kompetence: starší děti pomáhají mladším.

Očekávané výstupy: zvládat jemnou motoriku, pojmenovat části těla pavouka.

Pomůcky: barevný papír, rulička od toaletního papíru, nůžky.

Motivace: prohlížení encyklopedií, jak vypadá pavouk.

Postup: ruličku od toaletního papíru děti obalí černým papírem. Nastřihnají si z černého papíru pásy jako nohy, které vlepí na okraje podélně položené ruličky (foto č.15). Z červeného papíru vystříhnou ústa a z bílého papíru vystříhnou menší kolečka, která představují oči. Ty zvýrazní tím, že do nich černou pastelkou namalují malá kolečka (příloha č.18).

Foto č. 15 – fotografie z činnosti „Hrátky s pavoučkem“

4.3.6 Poznáváme berušky

Cíl: rozvíjet jemnou motoriku, seznámit se životem slunéčka sedmítečného, seznámit se s číselnou řadou do desíti.

Úkol: nakreslit a vystříhnout slunéčko sedmítečné.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: praktická – pracovní činnost, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti získají nové vědomosti o slunéčku sedmítečném.

Kompetence k řešení problémů: děti se naučí správně postupovat při kreslení.

Komunikativní kompetence: děti slovně reagují.

Sociální a personální kompetence: děti si umí vytvořit svůj názor a vyjádřit jej.

Činnostní a občanské kompetence: děti se naučí přistupovat k úkolům odpovědně.

Očekávané výstupy: mít povědomí o životě slunéčka sedmítečného, zvládat jemnou motoriku, napočítat do desíti.

Pomůcky: barevný papír, nůžky, pastelky nebo voskovky.

Motivace: Beruška má sedm teček, takhle se to říká,
na travičce u potůčku, nahlas někdo vzdychá.

Co si počnu nešťastná, já mám teček šest,
stále si je počítám, nemůžu se splést.

(*Předškoláci* [online]. 2009, cit. 2011-03-21).

Postup: děti si na tvrdý papír nakreslí větší list. Menší děti si mohou pomoci šablonou listu. Poté ho vodovými barvami vymalují na zeleno. Na tvrdý papír si obkreslí podle šablony berušku, vystříhnou ji a vybarví podle obrázku. Namalují a počítají puntíky. Až zaschne barva na listu, tak si jej vystříhnou. Na něj nalepí berušku (foto č.16). Děti si vypracují pracovní list (viz příloha č.19).

Foto č.16 – fotografie k činnosti „Poznáváme berušky“

4.3.7 Pavoučí síť

Cíl: rozvíjet jemnou motoriku.

Úkol: vyrobit pavučinku.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: praktická – pracovní činnost, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti získávají elementární poznatky o přírodě.

Komunikativní kompetence: děti dokáží popsat pavoučka.

Očekávané výstupy: postupovat a učit se podle pokynů, znát základní věci o životě pavoučka.

Pomůcky: tvrdý černý papír, bílá příze nebo provázek, nůžky, lepidlo.

Motivace: básnička: Víš, kdo plete sítě z nití,

na kterých se rosa třpytí?

Devět čilých pavoučků,

na zeleném paloučku (*Předškoláci* [online]. 2009, cit. 2011-03-28).

Postup: děti si utkají vlastní pavučinku z bílé příze nebo provázku na podkladě tvrdého černého papíru. Nastříháme si 3 – 4 kusy příze, které budou tvořit základ pavučiny. Děti je nalepí na papír tak, aby se protínaly ve středu jako paprsky. Potom vezmou dlouhý provázek a začnou nalepovat pavučinu od středu. Aktivitu doplníme pracovním listem (příloha č. 20).

4.3.8 Hra na pavoučka

Cíl: rozvoj hrubé motoriky, rozvoj prostorové orientace.

Úkol: pohybem chytit druhé děti – mušky.

Organizační forma: v tělocvičně.

Metody: monologická (vysvětlování), praktická – pohybové dovednosti, motivační

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Sociální a personální kompetence: děti se při hře dokáží prosadit, ale i podřít

Očekávané výstupy: zvládat prostorovou orientaci, přizpůsobit pohyb pokynům

Pomůcky: značky na vymezení prostoru.

Motivace: vyprávění „O včelích medvídcích – příběh zlobivý“

Učitelka dětem vypráví příběh včelích medvídků. Povídají si v kruhu o životě pavoučků, opakují si, o všechno si děti zapamatovaly. Potom si děti zahrají hru.

Postup: hra se může hrát v tělocvičně nebo venku na vymezeném prostoru. Jedno z dětí se stane pavoukem. Ostatní děti jsou mouchy nebo jiný hmyz. Komu dá pavouk babu, ten se s ním chytí za ruku, stane se také pavoukem. Společně utvoří pavoučí síť a chytají ostatní. Další chycené děti zvětšují pavoučí síť, které se nesmí přetřhnout. Hra končí s posledním nechyceným hráčem.

4.3.9 Jarní strom

Cíl: rozvíjet jemnou motoriku, seznámit děti s jarní přírodou.

Úkol: nakreslit strom, nakreslit a nalepit, co děti viděly v lese.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: slovní monologická (vyprávění) dialogická (rozhovor), praktická – pracovní činnost, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti si aktivně všímají, co se kolem něho děje.

Kompetence k řešení problémů: děti pozorované objevy dokáží uplatnit při práci.

Komunikativní kompetence: děti samostatně vyjadřují své myšlenky při kreslení.

Sociální a personální kompetence: děti se při společné činnosti domlouvají a spolupracují.

Kompetence činnostní a občanské: děti si váží práce i úsilí druhých.

Očekávané výstupy: mít povědomí o jarní přírodě, znát první jarní květiny rostoucí v lese zvládat jemnou motoriku.

Pomůcky: tvrdý karton, barvy, štětce, černá tuš, nůžky, lepidlo

Motivace: děti navazují na předešlé dny, co viděly při vycházce do lesa, koho pozorovaly a co objevily.

Pohybová říkanka:

Podívej se, támhle v trávě	(dřep, rozhlížet se)
kytička vyrostla právě,	(z dřepu do stoje)
čechrá si zelenou sukýnku,	(stoj snožmo, ruce v bok, kroutit zadečkem)
protahuje si barevnou hlavinku.	(stoj roznožmo, opatrně naklánět hlavu)
K sluníčku lístky natahuje,	(stoj roznožmo, ruce natahovat nad hlavou)
ještě se ospale protahuje,	(stoj roznožmo, ruce natahovat nad hlavou)
v lese není jediná,	(stoj snožmo, hlavou „NE“)
protože jaro už začíná.	(stoj snožmo, ruce dělají velká kola před tělem)

(*Předškoláci* [online]. 2009, cit. 2011-03-28.)

Postup: na velký tvrdý papír A1 nakreslí děti podle šablony jehličnatý strom - znak lesa. Na bílý papír kreslí, co viděli při vycházce do lesa. Sněženky, trávu, různé broučky, stromy. Nakreslené výtvary obtáhnou černou tuší pro zvýraznění a vystříhnou. Vystřihané obrázky nalepí do nakresleného stromu. Upevní si tak, co patří mezi první posly jara. (foto č.17).

Foto č. 17 – fotografie k činnosti „Jarní strom“

4.3.10 Lesní hádanky

Cíl: rozvoj slovní zásoby, dbát na správnou výslovnost, rozvoj zrakového vnímání.

Úkol: hledat stejné předměty.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), názorně demonstrační, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti mají elementární poznatky o přírodě.

Komunikativní kompetence: děti se dokáží správně vyjadřovat.

Kompetence k řešení problémů: děti najdou správné odpovídají na hádanky.

Očekávané výstupy: správně vyslovovat, vědomě využívat všech smyslů.

Pomůcky: přírodniny v lese, šátek.

Motivace: písnička.: „Jaro, léto, podzim, zima...“

Děti si ve třídě zazpívají písničku jdou na vycházku do lesa.

Postup: děti pozorují les, jeho obyvatele, naslouchají zvukům lesa. V lese pozorují lupou různé předměty: travu, listy, kůru, mech, části větviček. Popisují, jak dané předměty vypadají. Děti si stoupnou do kruhu. Na zemi leží přírodniny. Např. mech, větší a menší šiška, větvička, kůra, větvička s jehličím. Vybrané dítě se soustředěně podívá na věci. Poté mu učitelka zaváže oči šátkem. Jeden předmět oddělá a dítě musí uhodnout, která přírodnina chybí. Starším dětem dáme předmětů více (6-10), menším dětem dáme méně (2-4). Děti se vystřídají. Nakonec dááme dětem hádanky:

Léčí stromy, ťuky,ťuky,
borovici, smrk i buky. (Datel)

V trávě leze sedm teček,
šplhají až na hříbeček. (Beruška)

Skáče hop a do výšky,
nejraděj má oříšky. (Veverka)

Pálívá nás do ramínek,
zahřeje i bez kamínek. (Slunce)

Bílý kvítek kouká z hlíny,
není ani trochu líný. (Sněžěnka)

Letí vzduchem jako ptáček,
má to ale jeden háček.
Pták to není, milé děti.
Povězte, kdo kolem letí? (Motýl)
(Horová, L., 2009, str.58)

4.4 LÉTO V LESE

4.4.1 Paleta barev

Cíl: určit barvy, určit dané rostliny, určit znaky léta.

Úkol: nalepit na paletku různé druhy rostlin, pojmenovat barvy.

Organizační formy: v lužním lese.

Metody: monologická (vysvětlování), praktická – pracovní činnost, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: : děti mají základní poznatky o lese.

Kompetence k řešení problémů: děti využívají fantazii a představivost při hledání barev.

Komunikativní kompetence: děti hovoří ve vhodně formulovaných větách.

Sociální a personální kompetence: děti si uvědomují, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky.

Činnostní a občanské kompetence: děti se zajímají o druhé i o to, co se děje kolem.

Očekávané výstupy: vyjmenovat dané rostliny, poznat barvy.

Pomůcky: paletka z tvrdého papíru s lepící páskou.

Motivace: básnička:

Jedno slunce z nebe září

usměvavou zlatou tváří.

Jedno slunce, jeden svět,

a ten svět je samý květ. (*Předškoláci* [online]. 2009, cit. 2011-05-28.)

Postup: děti si ve třídě budou povídat o ročním období, o létu. Určí znaky léta podle obrázků. Při vycházce do lesa dostanou paletku z tvrdého papíru a ní budou nalepovat všechny barvy, které v lesem uvidí. Cestou hledají rostliny a s pomocí učitelky je pojmenovávají. Soutěží, kdo bude mít na paletce více barev. (foto č. 18)

Foto č. 18 – fotografie k činnosti „Paleta barev“

4.4.2 Na houbaře

Cíl: rozvoj hrubé motoriky, rozvoj prostorové orientace.

Úkol: chůze ve vázaném tvaru, orientace v prostoru, postřeh.

Organizační forma: v lese.

Metody: slovní - monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), praktická – pohybové dovednosti, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k řešení problémů: děti užívají logických postupů při hře.

Komunikativní kompetence: děti dokáží sdělovat své prožitky.

Sociální a personální kompetence: děti jsou schopné respektovat druhé.

Očekávané výstupy: zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci.

Pomůcky: značky na vymezení prostoru.

Motivace: rozhovor s dětmi „Co roste v lese.“ Děti pomocí obrázků určují rostliny, které můžeme najít v lese.

Postup: učitelka vybere vhodný terén v lese, který vymezí. Děti se po tomto prostoru rozeběhnou a udělají dřep – stanou se z nich houby. Své místo si musí zapamatovat. Mohou si je nějak označit např. udělat kruh, čtverec, položit šišku, větvičku apod. Jedno

dítě je houbařem, chodí mezi nimi a sbírá je. To znamená, že dítě, kterému položí houbař ruku na hlavu, jde s ním. Vytvoří se zástup posbíraných hub. Houbař zavede děti dále od místa, kde je posbíral (asi tak 10 m) a tam zavolá: „ Houby, hup, usmažím vás!“ Děti – houby utíkají zpět na své místo a opět přejdou do dřepu. Klade se důraz na orientaci.

4.4.3 Letní strom

Cíl: rozvíjet jemnou motoriku, seznámit děti s letní přírodou.

Úkol: nakreslit strom, nakreslit a nalepit, co děti viděly v lese.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: slovní – dialogická (rozhovor), praktická – pracovní činnost, motivační

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti si aktivně všímají prostředí v lese.

Kompetence k řešení problémů: děti hledají různé možnosti a varianty při práci.

Komunikativní kompetence: děti samostatně vyjadřují své myšlenky.

Sociální a personální kompetence: děti se při společné činnosti domlouvají a spolupracují.

Kompetence činnostní a občanské: děti si váží práce i úsilí druhých.

Očekávané výstupy: pojmenovat správně různé druhy rostlin, nakreslit strom.

Pomůcky: tvrdý karton, barvy, štětce, černá tuš, nůžky, lepidlo.

Motivace: maňásek si povídá s dětmi, co viděly včera v lese, rostliny, které poznaly.

Postup: děti dostanou listy, na kterých jsou nakreslené rostliny, které je možno vidět v lužním lese: kopřiva, pampeliška, hluchavka, konvalinka, sasanka, zvonečky.(foto č.19).

Rostliny vykreslí. Starší děti si zkusí rostliny nakreslit na druhý papír. Po té je vystříhnou.

Další skupinka dětí nakreslí na karton A1 velký strom a do něj potom vlepí vystřižené rostliny. Upevní si tak vědomosti o rostlinách v lužním lese (příloha č.21).

Foto č. 19 – fotografie k činnosti „Letní strom“

4.4.4 „Šnečku, šnečku, vystrč růžky...“

Cíl: seznámit děti se životem hlemýždě, dbát na správnou výslovnost.

Úkol: vyrobit koláž hlemýždě.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), praktická – pracovní činnost, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti mají elementární poznatky o hlemýžděovi.

Komunikativní kompetence: děti jej dokáží popsat.

Očekávané výstupy: naučit se z paměti krátké texty, získat povědomí o životě hlemýždě.

Pomůcky: tvrdý papír, kousky barevného papíru, černá tuš, barvy, štětec.

Motivace: maňásek navazuje na předešlý den. Rozhovor s dětmi, co všechno viděly v lese. Najde se v lužním lese hlemýždě?

Básnička: Šnečku, šnečku šiřatý, řírák mář až na paty.

řouráš se tu mezi ploty, řvec ti uřil řpatné boty.

řelma řvícko za to může, uřil ti je z líné kůže.

(*Předřkoláci* [online]. 2009, cit. 2011-05-26)

Postup: Děti při vycházce do lesa nejen pozorují rostliny, ale i zvířátka. Budou hledat hlemýždě. Pozorovat je a zkoumat (foto č. 20). Ve školce si potom šnečka vyrobí. Na tvrdý papír si děti obkreslí podle šablony tvar šneka. Ulitu vybarví barvou. Na tělo šneka si natrhají na malé kousky hnědý papír a budou je nalepovat. Na závěr tuší dokreslí ulitu a zelenou křídou domalují trávu (foto č. 21). Činnost doplníme pracovním listem (příloha č. 22).

Foto č. 20 – fotografie k činnosti „Šnečku, šnečku, vystrč růžky...“

Foto č. 21 – fotografie k činnosti „Šnečku, šnečku, vystrč růžky...“

4.4.5 Co potřebují rostliny k životu?

Cíl: seznámit děti s rostlinami a s tím, co potřebují pro život.

Úkol: pozorovat rostliny ve vodě, ve tmě, bez vody a na světle.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: slovní - monologická (vyprávění), dialogická (rozhovor), praktická – názorně demonstrační, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti soustředěně pozorují, zkoumají a objevují, co rostliny potřebují k životu.

Kompetence k řešení problémů: děti zkouší, experimentují.

Komunikativní kompetence: děti dokáží vyjadřovat a sdělovat své prožitky.

Sociální a personální kompetence: děti si umí vytvořit svůj názor.

Činnostní a občanské kompetence: děti se zajímají o druhé i o to, co se děje kolem.

Očekávané výstupy: vědomě využívá všech smyslů, záměrně pozoruje.

Pomůcky: různé rostliny, nádoby na rostliny, vata, miska, fazole.

Motivace: básnička: V lese v trávě spinká

bílá konvalinka.

Zvonečky má, nezazvoní,

ale za to krásně voní. (*Předškoláci* [online]. 2009, cit. 2011-05-26).

Postup: děti si povídají o rostlinách, které viděly v lese. Snaží se přijít na to, co potřebují ke svému životu. Pro tento účel provedou s pomocí učitelky několik pokusů. Z lesa nebo ze školní zahrady si donesou 2 květiny. Jednu dají do nádoby s vodou, druhou nechají v nádobě bez vody. Prvním pokusem si děti dokážou, že voda jednoznačně oddálí uhynutí rostliny a druhým pokusem naopak zjistí, že přítomnost vody dokáže přivést k životu na první pohled neživé semínko (fazole). Další pokusem si děti ověří, zda-li je pro rostliny důležité světlo.

Dvě přibližně stejné rostliny podrobí třetímu pokusu. Jednu rostlinu nechají za okny na výsluní a druhou vloží do zavřené skříně. Obě rostliny se přibližně stejně zalijí a i teplota ve třídě se bude shodovat s teplotou ve skříní, čímž se vyloučí vliv těchto aspektů na výsledek pokusu. Po několika dnech bude provedeno vyhodnocení pokusu.

4.4.6 Skládání rozstříhaného obrázku

Cíl: poznat různé rostliny rostoucí v lese.

Úkol: poskládat obrázek z rozstříhaných částí.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: slovní monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), praktická, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k řešení problémů: děti hledají při skládání různé možnosti a varianty.

Sociální a personální kompetence: děti dodržují pravidla.

Očekávané výstupy: vnímat a rozlišovat pomocí smyslů.

Pomůcky: nastříhané obrázky různých květin rostoucích v lužním lese.

Motivace: čtení z knihy „O víle Amálce“ – Václav Čtvrtek.

Postup: učitelka nachystá pro skupinky dětí rozstříhané obrázky květin. Každou sadu označí geometrickým tvarem (kruh, čtverec, trojúhelník, ovál, obdélník). Děti se rozdělí do skupin. Skupina si vybere jeden geometrický tvar a hledá pak po třídě části obrázku s tímto geometrickým tvarem. Obrázek sestaví a květinu pojmenují.

4.4.7 Vycházka s pánem lesa

Cíl: získat povědomí o práci hajného a o významu lesa.

Úkol: vycházka do lesa s lesníkem, plnění různých úkolů.

Organizační forma: v lese.

Metody: slovní – monologická (vyprávění), dialogická (rozhovor), motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti mají elementární poznatky o lužním lese.

Komunikativní kompetence: děti dokáží správně vyjadřovat otázky pro lesníka.

Kompetence k řešení problémů: děti najdou správné řešení při úkolech.

Očekávané výstupy: osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné.

Motivace: čtení z knihy „ O chytré kmotře lišce“ – Josef Lada.

Děti si poslechnou příběh – „Šťastný život na Malinovém vršku.“ O příběhu si povídají, o tom, jak se liška stala hajným na Malinovém vršku. Dozvedí se, jaký význam a jakou funkci zastává hajný v lese. Domluví se schůzka s panem lesníkem. Ten zábavnou formou a pomocí různých her bude děti učit, jak se chovat v lese. Dozvedí se, jak a čím se měří stromy, co nepatří do lesa, jaký význam má pro člověka dřevo a o co všechno se hajný v lese stará (foto č. 22).

Foto č. 22 – fotografie k činnosti „Vycházka s pánem lesa“

4.4.8 Dramatizace pohádky - Lesní zvířátka

Cíl: prožitkové učení prostřednictvím metod a prostředků dramatické výchovy.

Úkol: zahrát pohádku.

Organizační forma: ve třídě.

Metody: slovní – monologická (vyprávění), dialogická (rozhovor), motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Komunikativní kompetence: děti dokáží vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.).

Kompetence k učení: děti získanou zkušenost uplatňují v praktických situacích a v dalším učení.

Kompetence sociální a personální: děti se naučí pracovat ve skupině.

Očekávané výstupy: zachytit a vyjádřit své prožitky, úmyslně si zapamatovat a vybavit sledovat a vyprávět příběh, pohádku.

Pomůcky: stavebnice a krabice na kulisy, pohádkové, čepičky

Motivace: vyprávění pohádky „O zvířátkách a loupežnících“

Postup: děti se seznámí s pohádkou O zvířátkách a loupežnících.. Vyrobí si z molitanových kostek a z krabic kulisy. Pozorně poslouchají a poté si pohádku zahrají. Všechny děti aktivně zapojit.

4.4.9 Co najdeme v lese

Cíl: seznámit děti s tím, co uvidí v lese, získat elementární poznatky o přírodě.

Úkol: najít podle předlohy dané věci.

Organizace: v lese.

Metody: slovní – monologická (vysvětlování) dialogická (rozhovor), názorně – demonstrační, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k řešení problému: děti se naučí najít správné řešení.

Sociální a personální kompetence: děti dodržují dohodnutá pravidla.

Očekávané výstupy: orientovat se bezpečně ve známém prostředí, prožívat radost ze zvládnutého a poznaného.

Motivace: písnička: Barvičková (*Předškoláci* [online]. 2009, cit. 2011-05-20)
(příloha č. 24).

Postup: děti v lese dostanou papír, na kterém jsou zadány různé úkoly (příloha č.23). Mají najít pavučinku, osahat kůru stromů, najít a přivonět ke květině, pozorovat hmyz lupou, pozorovat, zda zahlédnou ptáčka, najít šišku a list pampelišky a pokusit se objevit žábu (foto č.23). Každé dítě plní úkol. Jakmile úkol provede dobře, zatrne na obrázku jeho splnění. Po návratu z lesa si obrázek vybarví (příloha č.25).

Foto č. 23 – fotografie k činnosti „ Co najdeme v lese“

4.4.10 Třídění věcí podle materiálu

Cíl: získat povědomí, z čeho se vyrábí různé věci a hračky.

Úkol: najít a roztrdit věci podle materiálu, z jakého jsou vyrobeny.

Organizace: ve třídě.

Metody: slovní – monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), názorně – demonstrační, motivační.

Rozvíjení klíčových kompetencí:

Kompetence k učení: děti soustředěně pozorují a zkoumají materiál hraček.

Kompetence k řešení problémů: děti zkouší a experimentují.

Komunikativní kompetence: děti se dokáží vyjadřovat a sdělovat své prožitky.

Sociální a personální kompetence: děti si umí vytvořit svůj názor.

Činnostní a občanské kompetence: děti se zajímají o druhé i o to, co se děje kolem.

Očekávané výstupy: vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů.

Motivace: vyprávění příběhu o Pinocchiově. Děti si poslechnou vyprávění o tom, jak vznikl Pinocchio.

Postup: dětem kladem otázky. Z čeho Pinocchia řezbář Geppeto vyřezal? Z čeho se vyrábí jiné hračky? Děti se rozdělí do skupin. První skupina bude hledat hračky ze dřeva, druhá skupina bude hledat hračky z umělé hmoty, třetí skupina bude hledat věci z papíru a čtvrtá skupina z textilu. Hračky a věci si poté děti prohlédnou a budou si povídat, jaká je hračka , když si ji ohmatají (jemná, drsná, hladká, chlupatá apod.)

ZÁVĚR

Předškolní vzdělávání je důležitou etapou v životě dítěte. Pomáhá mu rozvíjet se po všech stránkách a usnadňuje mu vstup do dalšího vzdělávání. Pro rozvoj dítěte je v dnešní době, na rozdíl od dob minulých, používáno mnoho metod a různých forem práce. Součástí předškolního vzdělávání v současnosti je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, ve kterém se pedagogové setkávají i výchovou k přírodě. Proto jsem se v této práci zabývala jednou z aktivizačních metod – metodou projektovou a to ve spojitosti s návrhem projektu na téma „Les.“

Projektová metoda je pro předávání poznatků o přírodě velice přínosná. Jejím prostřednictvím si děti déle uchovávají poznatky a vědomosti. Získávání nových dovedností je pro jejich budoucí život zásadní. Při činnostech děti nejen poznávají sami sebe, ale rozvíjí spolupráci mezi sebou.

V teoretické části práce jsem se věnovala základním vzdělávacím programům a plánům v současném předškolním vzdělávání. Nastínila jsem historii předškolního vzdělávání. Podrobněji jsem se věnovala současným základním dokumentům a programům určující předškolní vzdělávání. V další teoretické části jsem se věnovala klasifikaci metod v předškolním vzdělávání. S jakými metodami se v předškolním vzdělávání setkáváme a jejich významem. Dále se zabývám konkrétně již uvedenou projektovou metodou, její historií a vývojem. Uvádím i její přednosti a nevýhody z pohledu dítěte i z pohledu pedagoga.

V praktické části bakalářské práce jsem navrhla projekt na téma „Les“ posazený do čtyř ročních období. Aktivity navržené v tomto projektu by měly dětem co nejvíce přiblížit les a jeho proměnu. Projekt je celoroční, uspořádaný do čtyř týdenních bloků a bude využíván i v následujících letech.

Jelikož pracuji jako učitelka v mateřské škole v Lobodvicích, některé činnosti jsem s dětmi vyzkoušela, abych se dozvěděla, zda tyto činnosti jsou vhodné pro smíšenou třídu dětí od tří do šesti let. Naše školka má výhodu v tom, že vesnice leží nedaleko lesa smíšeného i lesa lužního, kterým protéká řeka Morava. Proto se snažíme, aby činnosti byly prováděny přímo v lese a děti měly možnost pracovat přímo tam, jelikož je pro ně důležitý kontakt s přírodou. Celoroční projekt jsem rozpracovala do čtyř částí, podle ročních období. Pro každou část jsem navrhla několik činností. Tyto aktivity jsem metodicky popsala. U každé činnosti jsem uvedla cíl a úkol, který mají děti splnit. Je také uvedena organizační forma, pomůcky potřebné k činnosti. Zaměřila jsem se na klíčové kompetence

rozvíjené u dětí a na očekávané výstupy. Každá činnost je motivována, je popsán postup. Aktivity jsem v bakalářské práci doložila fotografiemi. Činnosti jsem vybírala tak, aby vyhovovaly nejen starším, ale i mladším dětem. U aktivit byl kladen důraz právě na spolupráci dětí předškolního věku s mladšími. Dětem se projekt líbil a to všechny činnosti prováděné v lese. Z podzimního období je nejvíce zaujalo stavění domečků, ze zimní části měření stromů. Na jaře bylo nejvíce oblíbené pozorování lupou a dalekohledem. V letním období byla pro ně nejzajímavější paletka barev a plnění úkolů.

Pokud tedy budeme využívat vhodných metod, které respektují individualitu každého dítěte, budou děti na své cestě vzděláváním úspěšné.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BEDNÁŘOVÁ, J. *Co si tužky povídaly 2.díl*. Brno: Computer Press. a.s. 2005. 35 s.
ISBN 80-251-0895-3
- DVOŘÁKOVÁ, M. *Projektové vyučování v české škole*.1.vydání. Praha: Karolinum Praha, 2009. 158 s. ISBN 978-80-246-1620-9.
- FRANČÍKOVÁ, R. A KOL.*Barevný cirkus*. Praha: Axioma.2006. 280 s.
ISBN - 80-7292-117-7.
- GRECMANOVÁ, H. URBANOVSKÁ, E. *Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP*. 1.vydání. Olomouc: Hanex Olomouc, 2007. 178 s. ISBN 80-85783-73-8.
- HENTSCHEL, S. MODRÁ, J.*Obrázková zoologie*. 2.vydání. Křižany: Garajaka s.r.o., 2010.115 s. ISBN 80-239-5767-8.
- HLAVATÁ, I. *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami*. Krásná Lípa spol. s.r.o. 1995.
48 s.
- HOROVÁ, L. *Šikovné jaro in Kafomet pro Mateřské školy*.1.vydání. Stařeč: INFRA, s.r.o.2008. 19. aktualizace. POZ-058.3.ISSN 1801-853X.
- JUKLÍČKOVÁ – KRESTOVSKÁ, Z. A KOLEKTIV. *Pohybové hry dětí předškolního věku*. 1.vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n.p, 1985. 312 s.
ISBN 14-523-85.
- JŮVA, V. ET AL. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001.118 s. ISBN 80-85931-95-8.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1.vydání. Brno: Brooks print s.r.o. Olomouc, 2009. 160 s. ISBN 978-80-210-4142-4.
- KULHÁNKOVÁ, E. *Písničky a říkadla s tancem*. 1.vydání. Praha: Portál, s.r.o., 1999.
143 s. ISBN 80-7178-306-4.
- Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy 2005*. 2.vydání. Praha: Tauris, 2006. 33 s. ISBN 80-87000-01-3.
- MAŤÁKOVÁ, M. *Nalad'te si hlásky*. Trutnov: Pratr. 1998. 35 s.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001.
98 s. ISBN 80-211-0372-8.
- NOVÁK, P. *Budeme si zpívat*. Přerov: Elan, spol.s.r.o. 1998. 15 s.
- OPRAVILOVÁ, E. GEBHARTOVÁ, V. *Léto v mateřské škole*. 1.vydání. Praha:

- Portál, s.r.o.,1998.125 s. ISBN 80-7178-245-9.
- PRÁŠILOVÁ, M. *Projektování v mateřské škole: vybraná problematika pro tvorbu školního kurikula v MŠ*. 1.vydání. Olomouc: Hanex, 2004. 246 s. ISBN 80-85783-44-4.
- PRÁŠILOVÁ, M. *Tvorba vzdělávacího programu*. 1.vydání. Praha: Triton, 2006. 191 s. ISBN 80-7254-712-7.
- PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 1.vydání. Praha: Portál, 1995. 292 s. ISBN 80-7178-029-4.
- PŘIKRYLOVÁ, G. PŘIKRYLOVÁ, M. *Barevné kamínky – Sklízíme plody podzimu*. Kroměříž, 64 s.2002.
- PŘIKRYLOVÁ, G. PŘIKRYLOVÁ, M. *Hrajeme si od jara do zimy.č.5*. Kroměříž, 48 s. 1998.
- PŘIKRYLOVÁ, M. *Rok s barevnými kamínky*. I.čtvrtletní integrovaný blok: Podzimní hry a činnosti.48 s.2006.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání 2004*. Praha: VÚP, 2005. 48 s. ISBN 80-87000-00-5.
- ROSECKÁ, Z. A KOL. *Malá didaktika činnostního učení*.2.vydání. Nový Malín: sdružení pedagogů a škol se základním vzděláváním Tvořivá škola, 2006. 98 s. ISBN 80-903397-2-7.
- SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování*. 1.vydání. Praha: Portál s.r.o., 2009. 152 s. ISBN 978-80-7367-246-1.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*.1.vydání. Praha: Grada Publishing,a.s., 2007. 322 s. ISBN 978-80-247-1821-7.
- SLOUPOVÁ, M. *Rok s krtkem*. 1.vydání. Praha: Portál s.r.o., 2011. 180 s. ISBN 978-80-7367-775-6.
- ŠMELOVÁ, E. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*.1.vydání. Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, 2008. 75 s. ISBN 978-80-244-2238-1.
- ŠMELOVÁ, E. NELEŠOVSKÁ, A. *Učitel mateřské školy v reflexi současných proměn*.1.vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 122 s. ISBN 978-80-244-2272-5.
- TOMKOVÁ, A. KAŠOVÁ, J. DVOŘÁKOVÁ, M. *Učíme v projektech*. 1.vydání. Praha: Portál s.r.o., 2009. 176 s. ISBN 978-80-7367-527-1.
- VONDROVÁ, P. *Výtvarné náměty pro čtvero ročních období*. 2.vydání. Praha: Portál,s.r.o., 2009. 157 s. ISBN 978-80-7367-570-7.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] Předškoláci. *Předškoláci* [online]. 2009 [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: www.predskolaci.cz.
- [2] SMOLÍKOVÁ, Kateřina. Vzdělávací oblasti RVP PV. RVP: Metodický portál [online]. 2005(č.1) [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/160/VZDELAVACI-OBLASTI-RVP-PV.html/>.

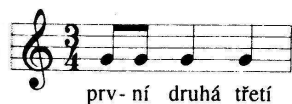
PŘÍLOHY

Seznam příloh:

- Příloha č. 1** písnička k činnosti „Hledání lesního skřítka“
- Příloha č. 2** pracovní list k činnosti „Hledání podzimního skřítka“
- Příloha č. 3** fotografie k činnosti „Výroba lesního skřítka“
- Příloha č. 4** fotografie k činnosti „Domeček pro skřítka“
- Příloha č. 5** písnička „Máme rádi ovoce“
- Příloha č. 6** pracovní list k činnosti „Máme rádi ovoce“
- Příloha č. 7** fotografie k činnosti „Strom pro lesního skřítka“
- Příloha č. 8** fotografie k činnosti „Lesní skřítek zamyká les“
- Příloha č. 9** fotografie k činnosti „Veverčiny pytlíčky s tajemstvím“
- Příloha č. 10** pracovní list k činnosti „Kde bydlí veverka?“
- Příloha č. 11** fotografie k činnosti „Kamarádi veverky“
- Příloha č. 12** pracovní list k činnosti „Na veverky“
- Příloha č. 13** pracovní list k činnosti „ Oříšky pro veverku“
- Příloha č. 14** pracovní list k činnosti „Spadla šiška...“
- Příloha č. 15** fotografie k činnosti „Poslové jara“
- Příloha č. 16** pracovní list k činnosti „ Hledání sluníčka“
- Příloha č. 17** písnička k činnosti „ Hledání broučků v lese“
- Příloha č. 18** fotografie k činnosti „ Hrátky s pavoučkem“
- Příloha č. 19** pracovní list k činnosti „Beruška“
- Příloha č. 20** pracovní list k činnosti „ Pavoučí síť“
- Příloha č. 21** fotografie k činnosti „Letní strom“
- Příloha č. 22** pracovní list k činnosti „Šnečku, šnečku,.....“
- Příloha č. 23** pracovní list k činnosti „Co najdeme v lese“
- Příloha č. 24** písnička k činnosti „Co najdeme v lese“
- Příloha č. 24** písnička k činnosti „Co najdeme v lese“
- Příloha č. 25** fotografie k činnosti „Co najdeme v lese“

Příloha č. 1 - písnička k činnosti „Hledání lesního skřítky“

(Převzato: Hlavatá, I.Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami.1995. str.43)

prv-ní druhá třetí

JÁ DO LESA NEPOJEDU

Já do le - sa ne-po - je - du, já do le - sa ne-pu - du,
kdy-by na mě haj-nej při - šel, on by mně vzal se - ky - ru.
Se - ky - ra je za dva zla - tý a to - pů - rko za to - lar,
kdy-by na mě haj-nej při - šel, on by mi to vše-cko vzal.

Příloha č. 2 - pracovní list k činnosti „Podzimní strom“

(Převzato: Přikrylová, M., Rok s barevnými kamínky.2006. str.90)

Příloha č.3 - fotografie k činnosti „Výroba lesního skřítky“

Příloha č.4 - fotografie k činnosti „Domeček pro skřítky“

Příloha č. 5 - písnička „Máme rádi ovoce“

(Převzato: Novák, P., Budeme si zpívat. 1998. str. 3)

DOKTORA SE NEBOJÍME

PAVEL NOVÁK

Disko svízně

1/ Zajíc přišel k zu-ba-ři

a měl pl-no stra - chu doktor ře-kl v pravý čas má-me ta-dy zu-bní kaz

proto te-dy bra - chu žád-né slad-ké do-broty dej si ra-děj na-víc ze-le-ni-nu o-vo-ce

a zas bu-deš za-dra-vý R/ Má-me rá-di o-vo-ce koup-me se v po-to-ce

ze -le-ni-nu rá-di jí-me dok-to-ra se ne-bo-jí - me Opakuj od [A] 3x

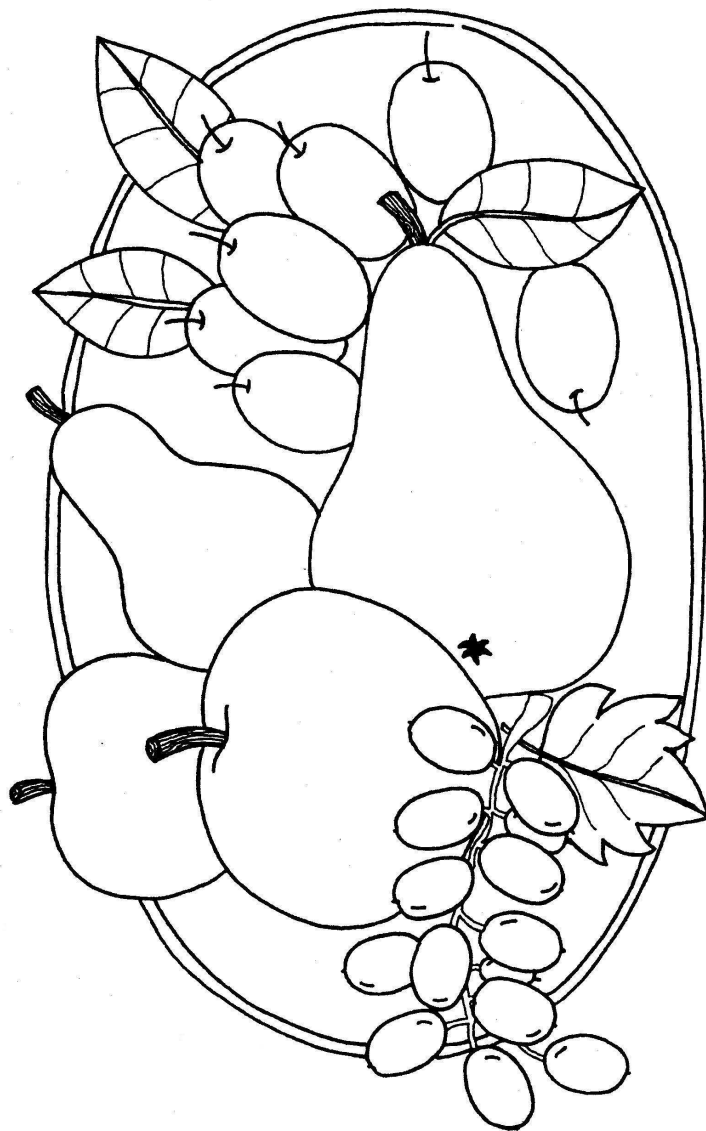
- 2/ Na lékařskou prohlídku přiskákala žába
měla rýmu kašlala
že je léto nedbala
měla teplý kabát
Pan doktor se zamyslel
potom řekl koukej
denně sprchu studenou
a zas budeš ou.kej
- 3/ Když už bylo k večeru pan šnek se svou chýškou
stěžoval si velice
na lékařské prohlídce
jak ho bolí bříško
Pan doktor ho proklepal
do lékařské zprávy
napsal více sportovat
a jíst méně trávy

Příloha č. 6 - pracovní list k činnosti „Máme rádi ovoce“

(Převzato: Přikrylová, G. Přikrylová, M., Barevné kamínky – sklízíme plody podzimu.2002. str.14)

VYMALUJ SI OVOCE

Příloha č. 7 - fotografie k činnosti „Strom pro lesního skřítky“

Příloha č. 8 - fotografie k činnosti „Lesní skřítek zamyká les“

Příloha č. 9 - fotografie k činnosti „Veverčiny pytlíčky s tajemstvím“

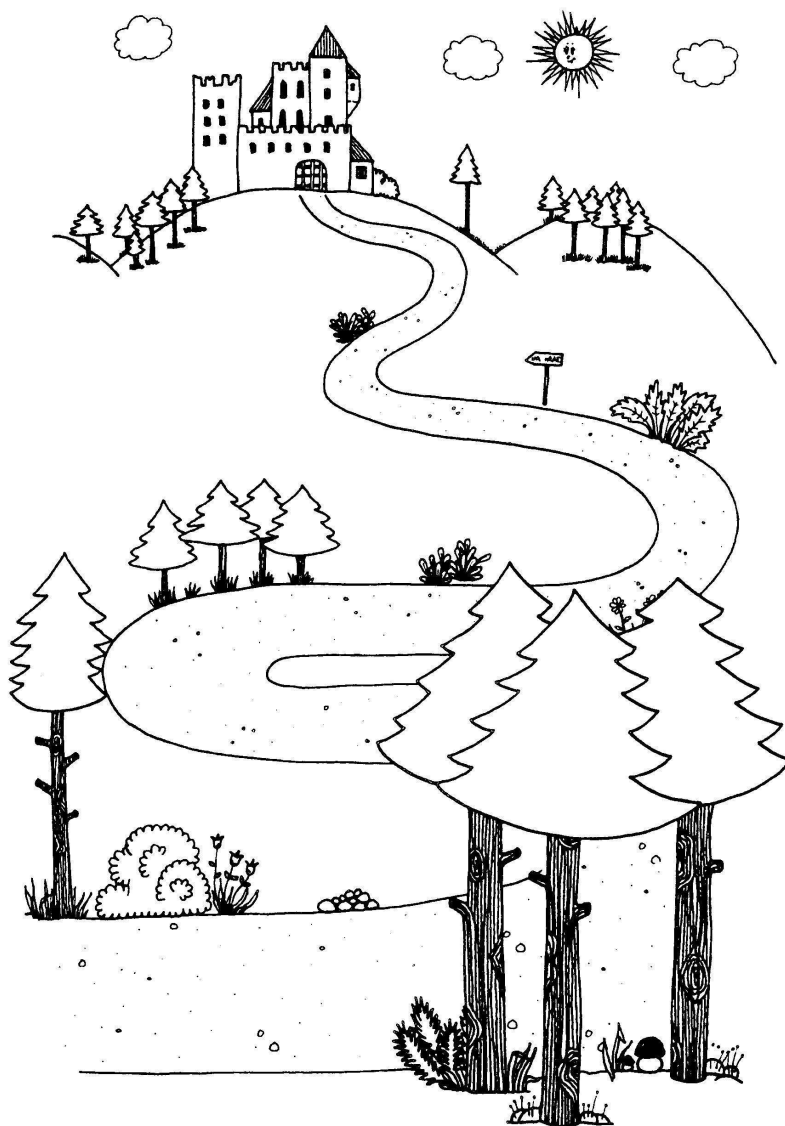

Příloha č. 10 - pracovní list k činnosti „Kde bydlí veverka?“

(Převzato: Přikrylová, M. Rok s barevnými kamínky. 2006. str.45)

**Co je blízko je velké, co je daleko je
malé**

vymaluj si obrázek a povídej

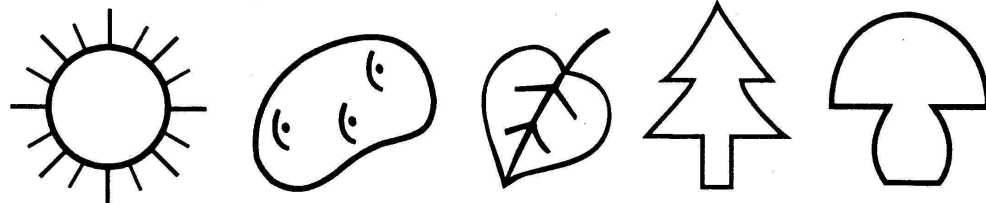
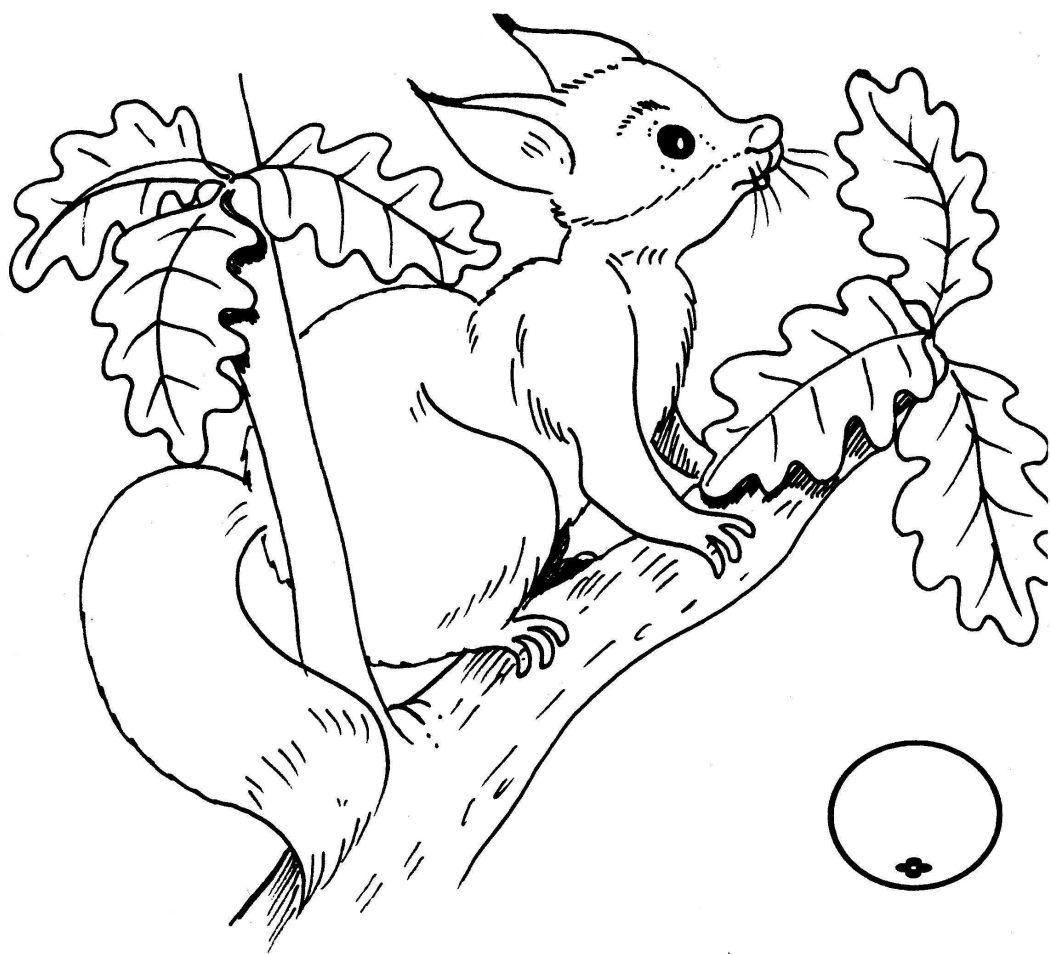

Příloha č. 11 - fotografie k činnosti „Kamarádi veverky“

Příloha č. 12 - pracovní list k činnosti „Na veverky“

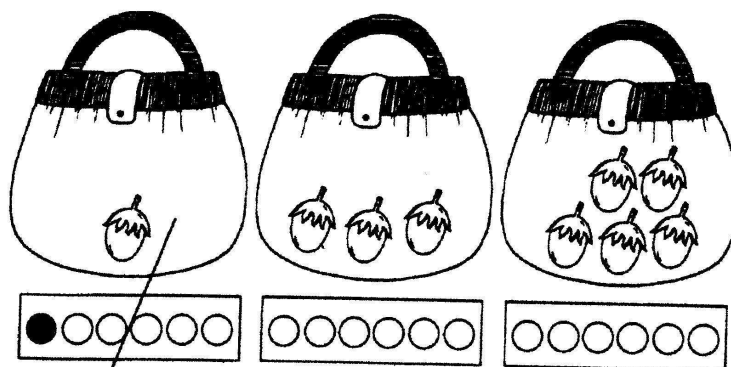
(Převzato: Francíková, R. a kol. Barevný cirkus.2006.str.52)

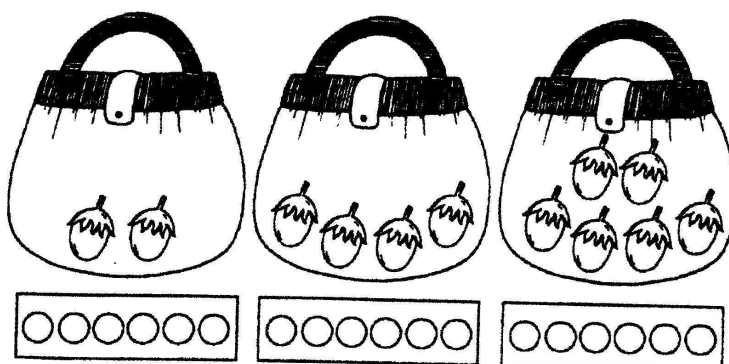
VYBARVI SYMBOLY A PAK CELÝ OBRÁZEK!

Příloha č. 13 - Pracovní list k činnosti „Oříšky pro veverku“

(Převzato: Příkrylová, M. Rok s barevnými kamínky. 2006.str. 35)

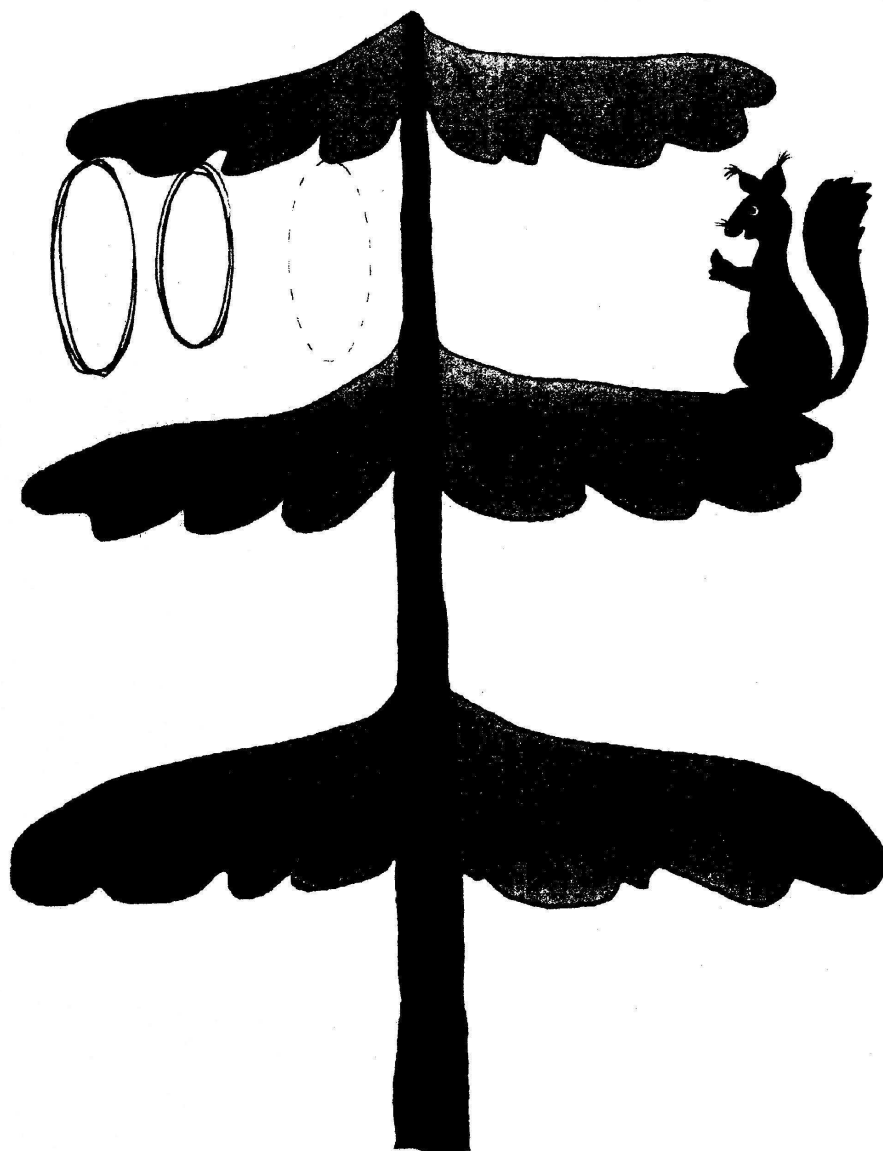

1 2 3 4 5 6

Příloha č. 14 - pracovní list k činnosti „Spadla šiška...“

(Převzato: Bednářová, J. Co si tužky povídaly. 2005. str.9)

Příloha č. 15 - fotografie k činnosti „Poslové jara“

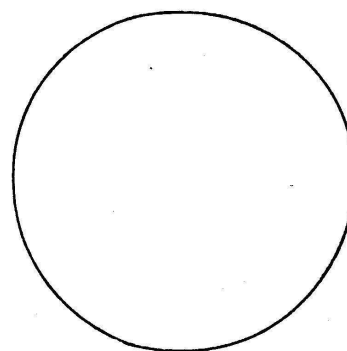
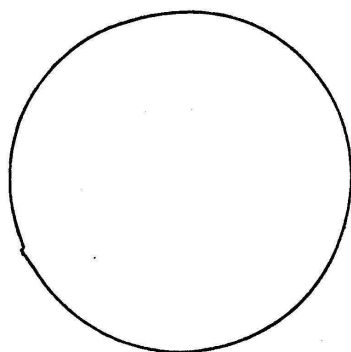
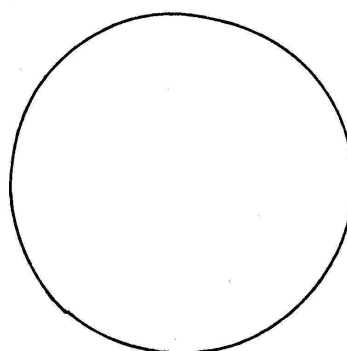
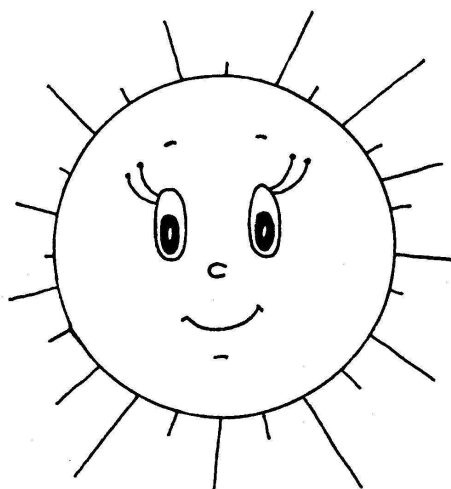

Příloha č. 16 - pracovní list k činnosti „Hledání sluníčka“

(Převzato: Přikrylová, G. Přikrylová, M. Hrajeme si od jara do zimy. 1998. str. 14)

Dokresli sluníčko

Příloha č. 17 - písnička k činnosti „Hledání broučků v lese“

(Převzato: Mařáková, M. Nalad'te si hlásky.1998. str. 5)

Co schází jaru

Pro - bu - dil se ma - lý brou - ček na strá - ní,
pro - bu - dil se ze zim - ní - ho dří - má - ní. roz - hlí - ží se jest - li ja - ro
pří - chá - zí a je - stli - mu je - ště ně - co ne - schá - zí.

2. Schází, schází, broučku více sluníčka,
aby mohla rozkvést každá kytička,

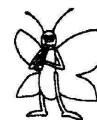
aby bylo zase slyšet zpívání
na zahradě nebo v lese na stráni.

Příloha č. 18 - fotografie k činnosti „Hrátky s pavoučkem“

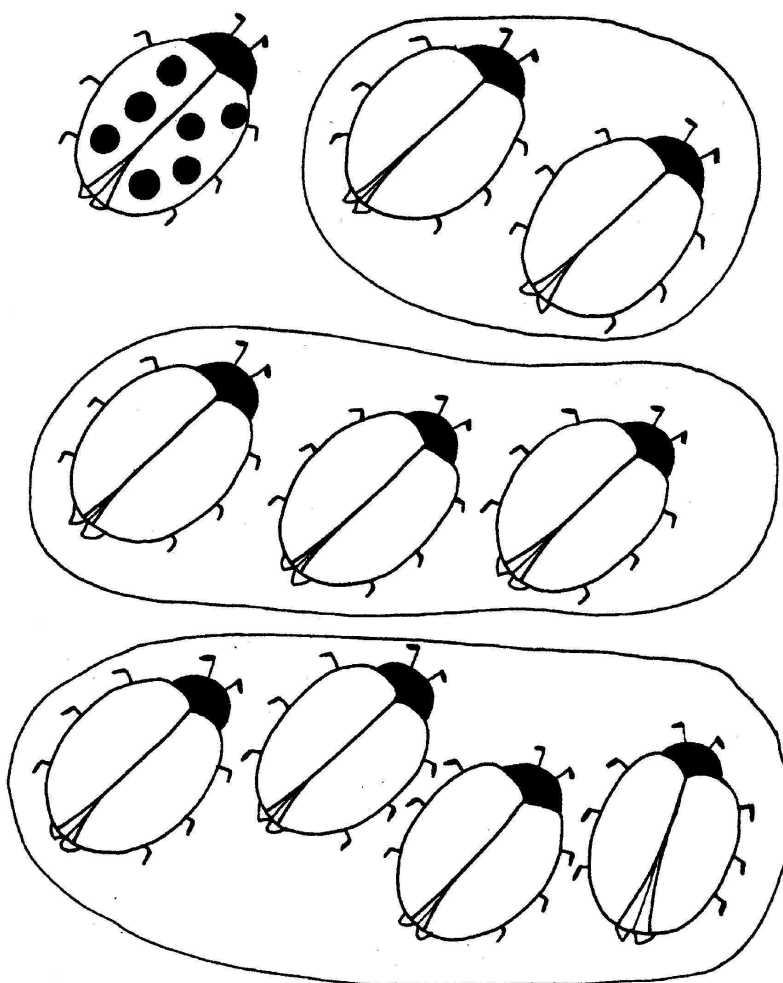

Příloha č. 19 - pracovní list k činnosti „Poznáváme berušky“

(Převzato: Příkrylová, G. Příkrylová, M. Hrajeme si od jara do zimy. 1998. str. 14)

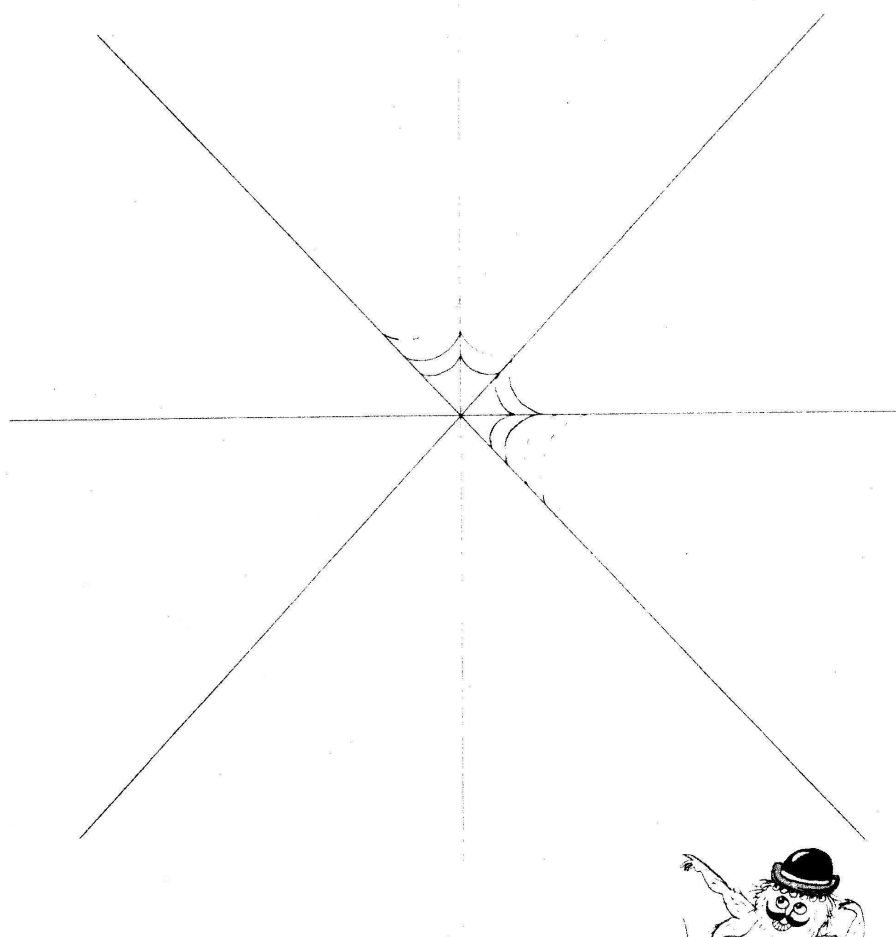

Kresli a počítej

Příloha č. 20 - pracovní list k činnosti „Pavoučí síť“

(Převzato: Bednářová, J. Co si tužky povídaly. 2005. str.45)

Příloha č. 21 - fotografie k činnosti „Letní strom“

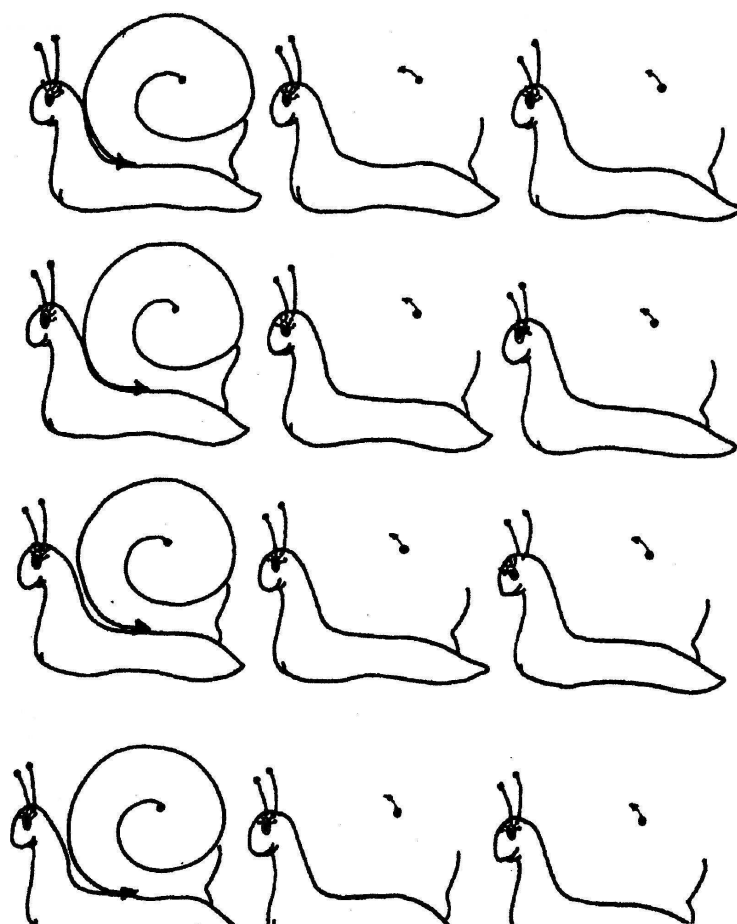
Příloha č. 22 - pracovní list k činnosti „Šnečku, šnečku,.....“

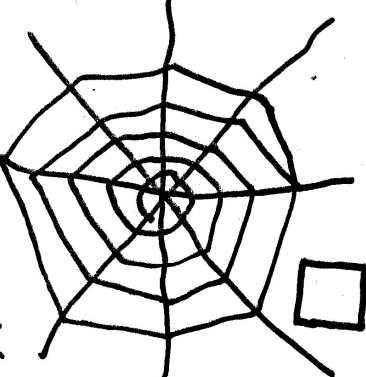

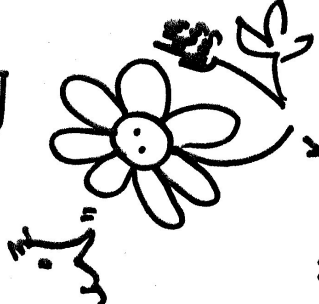

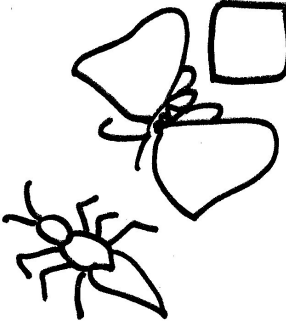

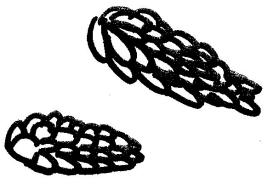
(převzato: Přikrylová, G. Přikrylová, M. Hrajeme si od jara do zimy. 1998.

str.16)

Dokresli šnekům ulity

<p>OBJEV PAVOUČÍ SÍŤ!</p> ☐	<p>LETÍCÍHO NEBO ZPÍVÁJÍCÍHO PTÁKA!</p> ☐	<p>„Přivon“ </p> <p>PŘIVON SI KE KVĚTINĚ!</p> ☐	<p>SÁHNI SI NA STROM!</p> ☒
<p>PODÍVEJ SE ZBLÍZKA NA HMYZ</p> ☐	<p>NAJDI TENTO LIST</p> ☐ <p>Z PAMPELIŠKY</p>	<p>OBJEV ŽÁBU!</p> ☐ <p>I MALOU!</p>	 <p>NAJDI ŠIŠKU!</p> ☐

Příloha č. 24 - písnička k činnosti „Co najdeme v lese“

(Předškoláci [online]. 2009, cit. 2012-05-20)

BARVIČKOVÁ

JE - DEN PROU - ŽEK POT - KAL KROU - ŽEK NA PA - LOU - KU U LE - SA
PO - HRÁ - LI SI ZPI - VA - LI SI TAN - CO - VA - LI HOP - SA - SA
HOP - SA HOP - SA HOP - SA HOP - SA HOP - SA HOP - SA HOP - SA - SA
PAK TAM PŘI - ŠEL NE - PO - ŘÁD - NÍK A VŠE - CHNO SE PO - PLET - LO
BAR - VIČ - KY TO ZA - CHRÁ - NI - LY A DO - BRE - TO DO - PAD - LO
HOP - SA HOP - SA HOP - SA HOP - SA HOP - SA HOP - SA HOP - SA - SA

Příloha č. 25 - fotografie k činnosti „Co najdeme v lese“

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Marie Latková
Katedra:	Katedra primární pedagogiky
Vedoucí práce:	Ph.Dr. Vlasta Hrdličková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Projektové vyučování v mateřské škole na téma les
Název v angličtině:	Project teaching in kindergartens with theme forest
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá projektovou metodou, která má za cíl seznámit děti předškolního věku s přírodním prostředím. V teoretické části jsem nastínila výchozí programy a dokumenty předškolního vzdělávání a klasifikovala metody, které budou využívány. Konkrétně se práce zabývá projektovým vyučováním, jeho vývojem, výhodami i nevýhodami. V praktické části jsem navrhla celoroční projekt na téma „les“, který jsem zčásti i ověřovala vzhledem k tomu, že pracuji jako učitelka MŠ. Každou aktivitu jsem metodicky propracovala.
Klíčová slova:	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, metody v předškolním vzdělávání, projektové vyučování, celoroční projekt

Anotace v angličtině:	This thesis deals with the design method that aims to introduce preschool children to the natural environment. In the theoretical part, I outlined the default programs and documents pre-classified training and methods to be used. Specifically, it deals with teaching project, its development, advantages and disadvantages. In the practical part, I propose a year-long project on "Forest", which I verified in part due to the fact that I work as a kindergarten teacher. Every activity I methodically worked through.
Klíčová slova v angličtině:	Framework educational program, school educational program for preschool education, preschool education methods, teaching project, year-long project
Přílohy vázané v práci:	0
Rozsah práce:	83 s.
Jazyk práce:	čeština